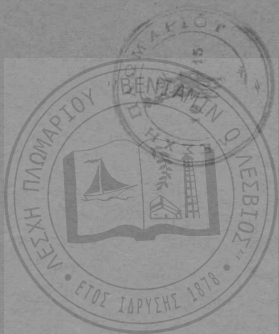

A/B Ac. 77

~~M. B. Ap. 39~~

~~109~~

~~109~~

~~109~~

313

A/3 - ~~77~~ 313

3/21/92

καυτ. με γραμ. α/β π/α

Θ Α Λ Α Σ Σ Ι Ν Α

14. Β. Α. 39

313

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗ

ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

με χαρτογραφίες τῆς Φ. Κόντορας

ἈΘΗΝΑ
1925

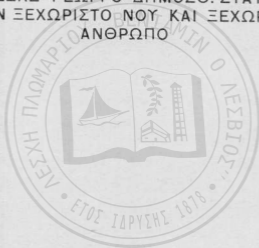

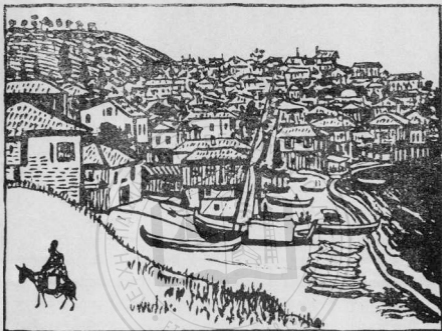
A/13 Αρ. 79.

Τ' ΑΦΙΕΡΩΝΩ
ΣΤΟΝ ΠΟΛΥΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΜΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟ
ΦΙΛΟ ΚΙ' ΑΣΥΓΚΡΙΤΟ ΛΑΤΡΗ ΤΗΣ ΘΑ-
ΛΑΣΣΑΣ ΓΕΩΡΓΟ ΔΗΜΟΣΘ. ΣΤΑΥΡΙΔΗ
ΤΟΝ ΞΕΧΩΡΙΣΤΟ ΝΟΥ ΚΑΙ ΞΕΧΩΡΙΣΤΟ
ΑΝΘΡΩΠΟ

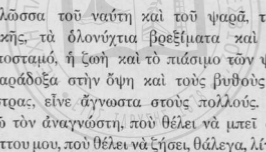

ΣΙΓΗ Η ΠΑΤΡΙΔΑ
ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

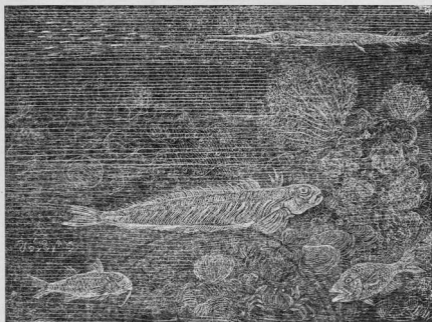

Ἡ γλῶσσα τοῦ ναύτη καὶ τοῦ ψαρεᾶ, τὰ σύνεργα τῆς ψαρικῆς, τὰ δλονύχτια βρεξίματα καὶ ψαρέματα χωρὶς ξαποσταμό, ἡ ζωὴ καὶ τὸ πιάσιμο τῶν ψαριῶν, ὡς καὶ τὰ παράδοξα στὴν ὄψη καὶ τοὺς βυθοὺς τῆς ἀρμυρῆς πλάστρας, εἶνε ἄγνωστα στοὺς πολλοὺς. Γιὰ τοῦτο παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστη, ποὺ θέλει νὰ μπεῖ στὸ κάλλος κάθε σονέττου μου, ποὺ θέλει νὰ ζήσει, θάλεγα, λίγες στιγμές, ἀνασαινοντας τὰ μυροφόρα περάσματα μιᾶς καθάριας θαλασσινῆς πνοῆς καὶ νὰ ἠλιαστεῖ σ' ἐρημικὲς ἀκρογιαλιές πὰ στὸ πράσινο θέλγος τοῦ εὐωδιαστοῦ πετρόχνουδου περεχυμένος μ' ἀφρομοσκιὲς ἀπ' τὸ κῦμα, νὰ μὴ διαβάσει δεῦτερο σονέττο, ἃ δὲ ρίξει μιὰ ξετινάχτρα ματιὰ στὶς σημειώσεις τοῦ πρώτου ποὺ διάβασε καὶ ποὺ θὰ τὶς βρεῖ στὰ πίσω φύλλα τοῦ βιβλίου, ἀρματωμένες μὲ τὸν ἴδιον ἀριθμό, ποῦ φέρνει τὸ ἀντίστοιχο σονέττο. Μόνο τότε δὲ θὰ κουραστεῖ καὶ θ' ἀγαπήσει τὸ βιβλίο. Μόνο τότε δὲ θὰ πελαγώσει καὶ θὰ μπορέσει ψαρεύοντας

μέσα στὰ παρθένα εὐωδιάσματα, ποῦ σκορπίζει ἡ χρυσο-
θαλασσιά τραγάνα καὶ τὸ οὐρανὶ φύκι, — φύτρα ἀδερφὰ
καὶ τὰ δυὸ τοῦ παρθένου βυθοῦ μιᾶς ἀψάρευτης Τέχνης, —
νὰ πιάσει σπαρταριστὲς ὁμορφιὲς καὶ ζωντανές, νοσταλ-
γημένες ἀλήθειες, ποῦ γιὰ λόγους τεχνικοὺς κι' αἰσθη-
τικούς, εἶνε ἀδύνατο νὰ τοῦ τὶς προσφέρει τὸ δεκατε-
τράστιχο.

Γιὰ τὸ σκαρὶ καὶ τὴν ἀρωματωσιά τῶν σονέττων καὶ
τῶν σημειώσεων, πῆρα τὸ ὑλικὸ ἀπ' τὴ φύση καὶ τὴν
ἀλήθεια, ἀκολουθώντας τὸν παλιὸ μου δρόμο μὲ τὴν
παντοτεινὴ πίστη πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ ἴσιος. Καὶ τρα-
βήξα μακρὰ ἀπ' τὴν πεζότητα, τὸν πολυξερισμό καὶ
τὴ διδαχὴ. Μακρὰ ἀπ' τὴ σοφία τοῦ ξένου... βιβλίου,
τὴν παραπομπὴ καὶ τὴν προσήλωσι στους μεγάλους
δεξεροποιοὺς, τραγουδώντας μονάχα ὅσα μὲ τραγούδησε
τὸ πέλαο κι' ὅσα ἔζησα, μὰ κι' ἀπ' αὐτὰ πάλι μονάχα
ἐκεῖνα, ποῦ θέλοντας βιαστικὰ νὰ ντυθοῦν τὴν ὁμορ-
φία καὶ νὰ γίνουν ρυθμός, ξεφεύγαν ἀπ' τ' ἄπειρά
τους κοπάδια, πώχουν φωλιά τὸ νοῦ μου καὶ βολτατζάραν
στὴν πλώρη τοῦ μολυβιοῦ μου.

Καὶ δυὸ λέξεις ἀκόμα, γιὰ τὰ δυὸ μου σονέττα «Χοὺ
λαῖ λαῖ, Χοὺ λαῖ λαῖ, Χοὺ λαῖ λαῖ λαῖ» καὶ «Τὸ ἄπιαστο
ψάρι». Τὰ ποιήματα αὐτά, θᾶπρεπε ἴσως νὰ μὴ μποῦν
στὴ συλλογὴ. Μὰ καὶ τὰ δυὸ μοσχοβολοῦν τόσο πολὺ
θάλασσα κ' εἶναι τόσο σφιχτὰ ὑφασμένα μὲ τὴ ζωὴ μου,
ποῦ θ' ἀδικοῦσα τὴ συλλογὴ καὶ τὴν Τέχνην ἴσως, ἃ δὲν
τὰ λογάριαζα.

ΑΥΓΙΝΕΣ ΝΟΤΕΣ.-Ι

Τρεμίζει τ' αὐγινὸ στὰ οὐράνια ἀστέρι,
τ' ἀκρογιάλια εὐωδιάζει ἢ θαλασσίλα,
τὴ βάρκα μου ἢ ψαριὸλα κι' ἢ φγκίλα
κι' ἀπ' τὶς στεργιῆς μοσχοφυσάει τ' ἀγέρι.

Ψηλὰ στὸ βράχο ἓνα ἄγριο περιστέρι,
κουνώντας τὰ φτερά σ' ἀνατριχίλα,
τὸν ἔρωτά του σβεῖ πίσω ἀπ' τὰ φύλλα
κι' ὁ Γλάρος παρεκεῖ στήνει καρτέρι.

Χωρίς μιλιά, μὰ κι' ἀπ' τὸν πόνο λυώμα,
 τραβῶ κι' ἐγὼ μὲ τὴ ψυχή στὸ στόμα
 καὶ ἱλάμνω κι' ὄλο λάμνω στὸ σημάδι.

Μὲ βρίσκει ἡ νύχτα! Μὲ πατάει τ' ἀγιάζι,
 μὰ—πάντα μπρὸς—κάποια Φωνὴ μοῦ κραῖζει
 —τὰ διαλεχτὰ τσιμποῦνε στὸ σκοτάδι!

Βραχνό, λάβρο πουλί τοῦ βράχου ὁ Γλᾶρος,
 κράχτης λευκὸς τοῦ ἀπείρου, φτερουγίζει
 ἰχνεύοντας τὰ πέλαα καὶ χυμίζει
 λιμός, πορφυρομύτης, μ' ἓνα θάρρος

σὰν κουρσᾶρος γιαλίσιος, ὅταν Σκάρος,
 Κολιός, Ζαργάνα, ἢ Σπάρος ἀργυρίζει
 πλανεμένος, ἢ ξέπνοος. Δές, πῶς σίλλει
 τὸ ἄχανο κι' ὡς αἰθέριος πέφτει χάρος

στά ψιλά, ποῦ ψηλά στὴν ὄψη δμάδι
πετιένται νὰ σωθοῦν καταδιωγμένα
ἀπὸ θανατερό θεριῶν κοπάδι.

Γλάρε! Πόσες φορὲς στὰ περασμένα,
στοιχειὸ μέσ' ἀπ' ἀφροῦς μὲ εἶδες νὰ βγαίνω
καὶ πὰ στὴ γάμπια ὀρθὸ μοῦδες νὰ δένω;!

Στὰ πετρόφυκα ἀπ' τ' ὄρκυνο κρυμμένος,
 δὲ βοσκᾶ, μὰ ξεσκᾶ μὲ τ' ἄγριο μάτι,
 στὸ βυθὸ πλανεμένο, ὡς πάει κάτω,
 ὄλο ἀσῆμι ὁ Σαργός, ὁ διαολεμένος.

Νά, χυμᾶ ἀστραφτερός καὶ πεινασμένος,
 δὲν τὸν σκιάζει τὸ δίφανο πλεμάτι·
 μιὰ λυγᾶ, τὸ πηδᾶ καὶ τὴ φευγάτη
 Ἄθερίνα προκάμει φτερωμένος.

Τὴ φέρνει βόλτα μιά, δυό, τρεῖς κ' ἐκείνη
 χυτὴ στραφτοκοπάει ὡς ἀσημωμένη,
 μὲ τὸ ἴδιο λέπι, ὡς τοῦ Σαργοῦ ντυμένη.

Κι' ὡς τὴ λουχίσει, δλάφμενα τὸ δίνει
 γιαλό, τὸ πετροσκάλισμα ν' ἀρχίσει,
 μὲ Τσαγανούς τὴ σγάρα νὰ γεμίσει.

Χλωμό κι' ώμό, λαχταριστό, όλοζώντανο, παρθένο,
 σέ ύγρά άρμυρά κλειστό γερά, δίχως φτερά κι' ουρά,
 σέ πελαγήσια καθαρά και σέ ρηγά νερά
 τὸ Στρεΐδι, λαΐμαργο βοσκᾶ στά βύθη καρφωμένο.

Αυὸ ξέρει ὄχτρούς, τὸν ἀργαλειὸ και κάποιο ἄρματωμένο
 μικροφονιά, τὸν Τσαγανό, ποῦ μὲ κρυφὴ χαρὰ
 μικρὴ μιὰ πέτρα κουβαλᾷ σὲ πόδια ἀγκαθερὰ
 κι' ἀνάμεσά του τὴν κυλᾷ λίγο ὡς τὸ ἰδεῖ ἀνοιγμένο.

Λεύτερα, τότε, ὁ θυσιαστὴς στήνει βωμὸ στὴ λίμα
 κι' ὀργιάζοντας μ' ἀργὲς ταιμιπὲς στὸ τρυφερό του θῦμα!
 μὲ μιὰ στεγνή, θανατερή, στὰ κρύφια τὸ ψοφάει.

Τρώει κι' ἀφρίζει ὁ Τσαγανὸς τώρα κι' ὄντας ξεφάει,
 κουνιέται, ἀδράχνει τὸ ἄρμα του, φερμάρει κι' ἀλαργάρει
 στραβά, στραβά, μὴν τὸν σκιαχοῦν οἱ πελαγήσιοι Σπάρτοι!

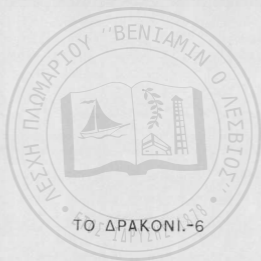
Ἐκροπατώντας προτοῦ μπεῖ στὰ φύκια νὰ χωνέψει
 ὁ Τσαγανός, ξάφνω τηρᾶ μπρὸς πίσω κι' ἀφιγκριέται
 λές, κάτι ἀπάντεχο ἀγροικᾶ καὶ ξνέται καὶ τσιμπιέται,
 κυττώντας νάβρει στὸν ὄβᾶ κουφάλα νὰ κονέψει.

Νά την ἦ Κίγλα! Ὀλόδρομη χυμάει νὰ τὸν παστρέψει,
 μὰ αὐτὸς ἀνάσκελα γυρνᾶ καὶ σύγκορμα, ὡς κουνιέται,
 ὅμοιος μὲ ψόφιο κούφταλο στὸ βύθος ποῦ κυλιέται,
 τὸ νησιτικὸ πετρόψαρο ζητάει νὰ ξεπλανέψει.

Σιμώνει ἡ Κίχλα τὸ φονιά· τοῦ δίνει μιὰ, τραβιέται,
 τὸν τριγυρνᾷ ξανά, μανά, φουσομανᾷ, λυγιέται,
 ἡ λυγερὴ κι' ὠριόπλουμη, μ' ὀλότρεμο τὸ σῶμα,

ὀρθὰ τὰ λέπια, ὀρθάνοιχτο τὸ πηγαδίσιο στόμα,
 ποῦ ὁ Τσαγανὸς στὸ χῶτο της ἀθέλητα σκιρτάει.
 Τώρα, λὲς κι' εἶναι ὅλη φτερό!... Τὸν χάρφτει καὶ πετάει!

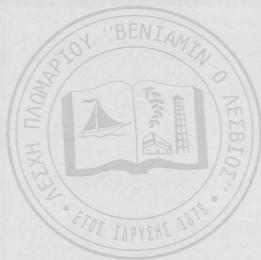

Παραχωμένο με ἄμμο ὡς τὸ κεφάλι,
παραμονεύει ἀόρατο στὰ βάθη,
ἀρωματωμένο μ' ἓνα μόνο ἀγκάθι
λοξὸ καὶ φονικώτατο στὴν πάλη.

Στοῦ κεφαλιοῦ τὴ βάση ἔτσι ὡς τὸ πάλλει,
σὰ βαρέσει, οἱ καῦμοι καὶ τ' ἄλλα πάθη
τῆς ζωῆς λυγοῦν μπρὸς στὸ ἄχ, τοῦ ποῦ θὰ πάθει,
τὶ ὁ πόνος καίει τὸ χέρι ὡς τὴ μασχάλη.

Δυὸ δυό, τρεῖς τρεῖς, μικρὲς περισπωμένες
 σκορπισμένες κι' ὠραία χρωματισμένες,
 πλουμίζουν πέρα ὡς πέρα τὸ κορμί του.

Γ' ὄμορφο ψάρι μὲ τὴ λάβρη ὄρμη του,
 ποῦ ἰδρώνει τὸν ψαρά ὡς νὰ τὸ ξεκάμει,
 τὸ λὲν Δρακόνι ἄλλοῦ κι' ἄλλοῦ Βαρσάμι.

Χρυσοθαλασσί, ξέφοβο και πλιάνο
 τὸ Μυλακόπι, στοῦ βυθοῦ τὴν πλάση
 μ' ἄλλα ἀδερφά του βόσκει, ὄντας πεινάσει
 καὶ στὸ ἄρπαγμά του ξεπερνᾷ τὸ Χάνο.

Χτυπᾷ μονάχα στὴ Γαρίδα. Ἄπάνω
 σ' ἄρμενα, τρικυμίες πώχουν χαλάσει
 καὶ σὲ λισκένια τριγυρνᾷ μὲ βιάση,
 ἄρπαγο, σβέλτο, ἀχόρταγο, ζητιάνο.

Μοιάζει τὴν Κότσα, τὸ Σαργό, τὴ Σκίνα
 τὸ Μελανοῦρι ὄντας μικρό, μὰ ἐκεῖνα,
 θάλεγα ἐγώ, πῶς τοῦ εἶναι ξαδερφάκια.

Γλυκὸ καὶ τρυφερὸ σὰν τὰ Σφαντάκια,
 δὲν εἶναι ὡς τὸ Πισί, μήτε ὡς ἡ Γλῶσσα,
 μὰ ἀπ' τὸ Μερτζάνι πιὸ ἀλαφρὸν στὴ γλῶσσα.

Ξέλεπο, μαῦρο, ἀγριόψαρο, μὰ ὠχρολέυκο ἀπὸ κάτω,
 πλατὺ ὡς τὴ βίαση τοῦ κορμιοῦ, μὲ δυὸ λυγὰ φτερά,
 μὲ δέρμα ἀδρὺ, στόμα φαρδύ, μὲ δόντια κοφτερά
 κι' ὡς ἡ Τρυγώνα μουρουγκλό, πάντα φυλάει στὸν πάτο.

"Ἄν τὸ Σαλάχι ἔχει ἀδερφὸ κι' ἀξάδερφο τὸ Βάτο,
 τὴ Μάργα καὶ τὴ Ρήνα θειὲς μὲ τὴ βαροῦσα οὐρά,
 δὲ ξέρω μὰ βοσκάει βαθειὰ σ' ἀπόμερα νερά
 κι' ἀλάργα χέρι, ὄντας πιαστεῖ! Δαγκάνει... ἀνάθεμάτο!

Γιαβροὶ Σκνλόφαρο, Φαγκροί, Μουγκροί, χοντρή Σφουρίδα,
 Ντουλγκιέρη, Καλκανόβατο, Δειψό, Ρουφό, Σναγκρίδα,
 ὅσοι δὲ φάγαν κι' ἔφαγαν, λέν, πῶς δὲν ἔχουν ταῖρι!

Μὰ γώ, σὰ γνιὸς θαλασσινοῦ, ποῦ μ' ἔπλασε ἡ ἀρμύρα
 τοῦ πέλαου καὶ μ' ἔθρεψε μὲ τὰ ἰοδοῦχα μῦρα,
 λέω, στὸ φάγος πιὸ γλυκὸ πῶς εἶναι τὸ Κελέρι...

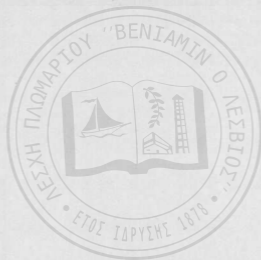

Φειδόκορμη, μονάγκαθη, χυτή, μικροματοῦσα,
 ἀσπρογαλαζιασήμωτη, πιὸ σκούρη πὰ στὴν πλάτη,
 ἀτλαζωτή, καμαρωτή καὶ μουρωτή, λουσάτη,
 τινάχτρα, σβέλτη, ἀκούραστη, λαφρού, γοργοδρομοῦσα,

τῆς ὄψης λάγνα ἐράστρια, μικροψαροπλανοῦσα,
 πριονόστομη, λιμάρια ἀψιὰ πάντα, ποτὲ χορτάτη
 κι' ἀπ' τ' ἀεράκι, ὅπου φιλᾷ τὴν ὄψη, πιὸ φευγάτη
 γλυστρά ἢ Ζαργάνα, ἢ λυγερή, κυματοκυματοῦσα.

Κι' ὄντας τὴ βόλτα στοχαστεῖ μ' ἀσπρόψαρο, ἢ Γαρίδα
 γυμνή, τ' ἀργοπιπίλισμα μυριότεχνη ἀρχινᾶ,
 ποῦ ἄβολο τέξα τοῦ ψαρᾶ τὰ χεῖλια τῆς κισπᾶρει.

Μὰ ὄντας πιαστεῖ, πρὶν χωριστὴ τὴ μυριστεῖ ἡ Σναγρίδα,
 σουριὰ Ζαργάνες προβοδοῦν τὴ σκλάβα διπλαῖνὰ
 κι' ὡς ξενερίσει, ἡ συνοδειὰ ἀπ' τὴ βάρκα ἀργὰ ἀλαργάρει !

Μυριόπλουμο, ζωγραφιστό, πιό εὔγραμμο ἀπ' τὴ Λαπίνα
 κι' ὠραιότατο, τόσο ὄμορφο, ποῦ λέω δὲν ἔχει ταῖρι,
 γιὰ μ' ἄλλα πετρόψαρα κάνει κι' αὐτὸ καρτέρι
 σὲ βράχους καὶ φινλόπετρες, ποῦ δὲ φυτρώνει ἡ Πίνα.

Χανὶ τῆς πέτρας, Πέρδικα κι' Ἥλιος καὶ Κουτσουρίνα,
 Σκορπίδι, Κίχλα καὶ Σπαρὶ στὸ ἴδιο βοσκοῦν λημέρι,
 γύρω σ' ἀρχαῖες κουφόπετρες καὶ σὲ στενόεμπα μέρη,
 τὶ εἶναι προσβούκια τῶν θεριῶν, ὄντας τ' ἀγριέψει ἡ πείνα.

Ψάρι στήν ὄψη εὐγενικό κι' ἀσύγκριτο στήν κόψη
 ὁ Ἥλιος, νύχτα δὲ τσιμπᾷ καὶ χάνεται ἀπ' τὴν ὄψη
 μὲ τὰ λιμά, σὰ στοχαστεῖ Λαβράκι, ἢ Συναγρίδα.

Πιό τρυφερός ἀπ' τὸ Γοβιὸ κι' ἀπ' τὴ «ψειροῦ» Σμαρίδα
 τὴν κατάσπρη κι' ἀπ' τὴ Γαλειά, τὴ λευκοκρεατοῦσα,
 ἔχει τὴ σάρκα θρεφτικιά, γλυκειά, μοσχοβολοῦσα.

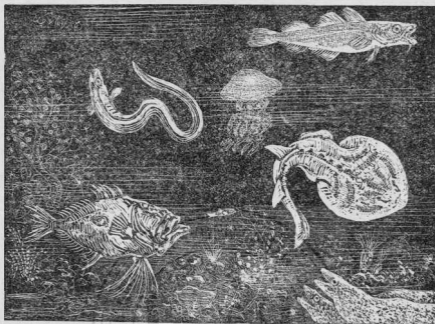
Μικρόψαρο, χυτό κι' όφραϊο σά σκάβει
 στόν άμμο όρθό, μέ σούρά ψηλά, χρουσίξει
 τò άπλούμιστο κορμί του και ροδίξει,
 τὰ λέπια ώς βγοϋνε ζώντας! Τότε άνάβει,

λές, τò αϊμά του ό καϋμός, ή καρδιά παύει,
 μέ τή λίγη πνοή του, ώριοτρεμίξει
 σύγκορμο κ' ή ξευθηρή νέκρα τò άγγίξει!
 Νά, μιὰ σβύση ψαριοϋ, βαρειά ποϋ ψανάει

τὴ ψυχὴ μου κι' ἀνάλαφρα ἀρμενίζω
νύχτες βαρείες, ἢ χαραυγές κι' ὀρθρίζω
σὲ μπαρμπουνοψαρέματα μονάχος!

Ἄκρογιαλιὰ τραβῶ κι' ἔτσι ὡς βολάζω,
τῆς μοίρας μου πικρὰ κάτι τῆς κραζῶ,
ποῦ οἱ Γλάροι κλαῖν κι' ἔρμος βογγάει ὁ βράχος!

Ψαρεύουν βάρκες την αὐγή στὸ ἀλαργινὸ σημάδι
 κι' οἱ Γλάροι, αἰθέριοι ἀνιχνευτές, τοὺς ἀρμαλοὺς ματιάζουν·
 βόσκει κατάγιαλα, ρηγά, ζητιάνος παραγάδι
 καὶ τὰ φυσέκια ἀπ' τοὺς γκρεμοὺς, μπρὸς στὰ Λαβράκια σκάζουν.

Μανιάτη γρῖπο ἀργοτραβοῦν ἀπάνεμο ἕνα βράδυ,
 τὰ ψάρια στὸ ξεμπράτσωμα λαχταριστὰ σπαράζουν·
 Παγούρια πιάνουν μὲ δαυλοὺς μὲς στὸ βαθὺ σκοτάδι
 καὶ μὲ καλάμια τοὺς Σαργούς, τὴν ὄψη ὅπου ταράζουν.

Κι' ἕνας κακότυχος, παλιὸς ψαρᾶς, λησμονημένος,
 ποῦ βάρκα δὲν τοῦ ἀπόμεινε κι' ἀγκίστρι, οὔτ' ἀφιδιά,
 μαῦρο πετάει μπεζόβολο, μαῦρος σὲ μαῦρο κῦμα.

Καὶ σέρνει, σέρνει τὸ σκοινὶ τῆ νύχτα ἀποσταμένος
 καὶ καρφωμένος ξαγρυπνᾷ στὴν ἔρημη ἀμμουδιά,
 ὡς νὰ τοῦ γίνει ὁ ἀφροσυρμὸς τῆς ἀναρέσας, μνήμη!

Μαῦρα, ἀχιτιάγκαθα στοιχειά, πλασμένοι
 σὰν τὶς χιονιές, τὰ κάστανα ποῦ κλειοῦνε,
 ὄκνᾶ κοπάδια οἱ Ἄχινοὶ βοσκοῦνε
 πὰ στοῦ βυθοῦ τ' ἀνάπλαγα σπαρμένοι.

Τοῦ γιालοῦ διαβατάρηδες κλεισμένοι
 σὲ θάμα τέχνης ξωτικιάς, μυζοῦνε
 ὅσα βροῦν στοὺς βυθοὺς· κι' ἔτσι ὡς κεντοῦνε,
 τ' ἀκράγκαθὰ τους σποῦνε, οἱ στοιχειωμένοι.

Τὸ κάστρο ὅπου τοὺς κλεῖ σιγὰ ἄν χαλάσεις,
τὸν πλάστη Νοῦ στή φύση νὰ θαναμάσεις,
πέντε φατνία καὶ τόσα θ' ἀντικρύσεις

γλωσσίδα πορφυρά' προτοῦ τ' ἀγγίσεις,
τὰ ζωϊκὰ νερὰ κι' ἄχρωμα χύσε
καὶ στοῦ Ἄχινου τὰ σπλάχνα ὕστερα θύσε.

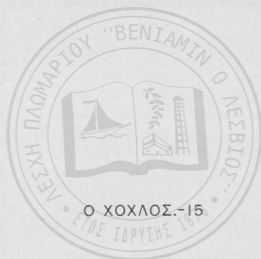
Πὰ στὶς πέτρες τὴ νύχτα σκορπισμένοι,
 τοῦ θαλασσίτη δροσαφροῦ ἀναισάινουν
 τὰ μῦρα ἀπ' τὴν ἀρμύρα καὶ βυζαίνουν
 τὸ πράσινο πετρόχουδο ἀφρισμένοι.

Στὸ ἰδιόρρυθμό τους μέγαρο κρυμμένοι,
 ἀπορεῖς, πῶς ἀργόσυρτοι διαβαίνουν
 γλύφοντας τοὺς βυθοὺς· κι' ὡς δὲ χορταίνουν,
 ὄση θαλάσσια γλῶη κι' ἄν φᾶν, κραγμένοι,

δὲ ξέρω πόθε, ξεκινοῦν κοπάδια
καὶ τρωῶν τὰ ψάρια ἀπὸ τὰ παραγάδια.
Σκληρότατη, ὠχροπράσινη μιὰ τσίπα

σὰν προμαχῶνας τοὺς φράζει τὴν τρύπα,
στοῦ πετροτσαγανοῦ τ' ἀδριὰ τσιμπίδια
καὶ στ' ἀκροπορφυρόποδα χονγλίδια.

Πιό γοργός άπ' τò Στροϋμπο ó Χόχλος, κλειέται
 σ' ένα πανόμοιο μέγαρο κι' ώς πάει
 τοϋ βυθοϋ έρευνητής, όλο τσιμπάει
 λιμάρικα ό,τι βρεΐ κι' όλο κουνιέται.

Στραβοπερλάτητος, πάντα πλανιέται
 ζωτοσίμπιδος· μα βάρδια όντας φυλάει,
 ή σκιαχειΐ κάποιο όχτρο, τότες τραβάει
 τὰ πορφυρά του άρπάγια κι' άφιγκριέται.

Κυνηγᾶ τὴ Γαλιᾶ· κι' ἀπ' τ' ἄλλα ψάρια,
 τ' ἄμαχα, τὸ Σκαρμό· κι' ἀπ' τὸ Σκορπίδι
 μὲ λύσσα πιὸ μεγάλη τὸ Γοβίδι.

Δὲν τρώεται· μ' ἂν τοῦ κόψεις τὰ ποδάρια
 καὶ τὸν δολώσεις τεχνικά, θὰ πιάσεις
 ὅλα ὅσα τρώει δίχως νὰ κοπιάσεις.

Καμπούρα κι' άκροφάγωτη, μὰ λάβρη
 πετροβυζάχτρα ή Πεταλίδα, παίρνει
 άκέραιο σπίτι άπάνω της και σέρνει
 την ύπαρξή της πά στις πέτρες. Μαύρη,

φυκωτή και λερή, βοσκή για νάβρει,
 άργοτάξειδη σέρπει και όλο φέρνει
 τὸ εἶναι της πιὸ ψηλά, ποῦ νὰ τὴ δέρνει
 τὸ δροσαφροκυμάτισμα. Κι' ἄν γαῦροι

καιροὶ φυσοῦν, βορειάδες, ἦ μαίετροι,
ἦ μπάτη σαγανάκια ἀριὰ καὶ ὡς οἴετροι
λαφρυά, πετρογλυφοῦσα ἐκείνη ὑφαίνει

τὸ βίο της, μὰ στῆς μνήμης μου τὰ βάθι
τὸν πόνο μιᾶς ζωῆς, ποῦ πάντα ἐχάθι
γιὰ μένα κι' ἓνα δάκρυο μὲ διαβαίνει!

Μὲ τὴ γερὴ καὶ κοφτερὴ του μούρη,
σβέλτος, τεράστιος ὁ Ξιφίος τρυπάει
στὴν πλώρη του ὅ,τι βρεῖ καὶ ξαπολάει
τὸν τρόμο! Πῶς τὸν θέλγει τὸ Μουρμούρι,

τὸ ἐφτάπαχο Σιβρί, τὸ Μελανούρι
κ' ἡ λάβρη Συναγρίδα σὰ χυμαί
στ' ἀσπρόψαφα αἰμοβόρα καὶ σκορπᾶει
τὸ χαμό . . . . ὄντας ἡ σγάρα του κιβούρι

καὶ τάφος, μὲ τὶς μέρες ξελαγιάζει
τὰ παλαμιδοκόπαδα κι' ὀργιάζει
ἀνάμεσά τους θύτης λυσσασιμένος.

Ψάρι πανάκριβο, ἂν πιαστεῖ, δροσιζει
τὸν ψαρᾶ μὲ παρᾶ καὶ τὸν πλουτίζει
ὁ διχτυοχალαστής, ὁ λατρεμένος!

Ἄβλαβο, μαῦρο ψαράκι, κρυμμένο,
 μοναχὸ νύχτα μέρα, δὲν προβάλλει
 στὴν ὄψη, προτιμώντας τὴν ἀγκάλη
 τῆς μοναξιᾶς, ἀόρατο, χαμένο.

Κάτω ἀπ' τὶς πέτρες πάντα κολλημένο,
 δίχως ταῖρι, λαθὸ κι' ἄχαρο πάλλει
 μὴν ἔχοντας φτερά, πλουμιὰ, οὔτε κάλλη
 νὰ δεῖξει, ὡς τ' ἄλλα ψάρια, τὸ . . . καῦμένο!

Ἄν ἤμουνα Θεός, ἢ μάνα Φύση
ἢ Συνείδηση Πλάστρα, θάχα ὀρίσει,
στήν πλάση νά μὴν ὑπαρχε ἀδικία!

Τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου θὰ ὑψῶνα ὥσπου νάμπει
ἀμόλυντος στοῦ Νοῦ μου τ' αἶψα θάμψη
κι' ὁ πόνος θάχε λείψει κι' ἡ κακία!

Μὲ στόμα κάτωθε ὄρατό, μὰ ὅμοιος μὲ τὸ Καλκάνι
 στὴν κόψη ὁ Βάτος, πέλαο βοσκᾶ σὰν τὸ Σαλάχι,
 στὴ βάση πάχει τῆς οὐρᾶς τὸ τρομερὸ «σιλάχι».
 Κρυφτὸς μὲς τὰ βουρκόφωνα πάντα, καρτέρι κάνει

τοὺς πελαγίσιους Τσαγανούς κι' ἀκέριους τοὺς ξεκάνει.
 Δειλὸς ὄχτρος τοῦ Κελεριοῦ, ποῦ μόνο του ἂν τὸν λάχει,
 ὡς τὸ Χταπόδι τὸ Στακό, δὲ βγαίνει πιά ἀπ' τὴ μάχη
 γερός, πάρεξ ἂν τ' Ὀρκυνο τοὺς μαχητὲς προκάνει

καὶ φτάζει ἐτοῦτος νὰ κρυφτεῖ. Βαρὺ τοῦ βούρκου ψάρι,
ἔχει τὴ ράχη ἀδροδερμη, τ' ὄλο του δίχως χάση,
μὰ καὶ τὸ κρέας ρεβδωτὸ κι' ἄνοστο. Δὲ ζητάει

δόλωμα φρέσκο, ἢ διαλεχτό, τὶ ἀρώτητα χυμαίει
σ' ὄ,τι βρεῖ ψόφιο, ἢ ζωντανὸ στῆς θάλασσας τὸν πάτο·
κι' ὡς λέν, κάποτε πιάστηκε σὲ μιᾶς παντόφλας πάτο!!...

Λατρεμένο τοῦ βόλτατζη καμάρι
 τὸ Φαγκρί, χρυσοπόρφυρο γυρίζει
 στ' ἀλαργινὰ σημάδια καὶ σκορπίζει,
 τραβῶντάς το σιγά, μὲ μιὰ ἄγρια χάρη,

παλμοὺς καὶ ρίγη, ὅπως κανένα ψάρι.
 Τὴν ὄψη πορφυρίζει, ὡς ξενερίζει
 καὶ τὸ παλλόμενο εἶναι του πνοῖζει,
 ἄμαχο ὡς πέσει στῆς βάρκας τὸ ἀμπάρι.

Ποιά ανείπωτη μαγεία του, δὲ ξέρω,
μὲ κάνει ὡς τώρα ἀκόμα νὰ ὑποφέρω
καὶ νὰ ποθῶ τὶς νύχτες μὲ τ' ἀγιάζι

καὶ τὶς αὐγές, δειλὴ ποῦ τὶς ματιάζει
κι' ἀλάλητη ἡ ψυχὴ μου, ὡς νοσταλγία,
ντυμένη τοῦ πελάου τὴν εὐωδία!

Θαλασσινό, μὰ καὶ τῆς λίμνης ψάρι
 μὲ δέχως δόντια ὁ Κέφαλος στὸ στόμα,
 σβέλτος, λιμάξης, μ' ὀλόλαμπρο χρῶμα
 καὶ παμπόνηρος, ὅλο βολτατζάρει.

Ποτὲς δὲν εἶδα ψάρι νὰ σαλτάρει
 τόσο ψηλά, μὰ καὶ μακρυνά. Σὰν κόμμα,
 καλαμωτὸ πλεμάτι ὡς δεῖ, τὸ σῶμα
 λυγᾶ καὶ πίσω ἀπ' ὅ,τι βρεῖ φερμάρει.

Λέν Μπάφα, ἀπλᾶ, τὸν θηλυκὸ κι' ἂν βγάξει
 τὸ εὐωδιαστὸ αὐγοτάραχο, εὐωδιάζει
 ὁ ἀρσενικὸς στὴ γέυση κ' ὑπερέχει.

Στὶς θολωσιές τοῦ χειμῶνα, σὰ βρέχει,
 λιμὰ τότε τσιμπᾶ ἀπ' τὴν ἀμφιλύκη
 ὡς τὸ δεῦλι, μὰ μόνο σὲ σκουλήκι.

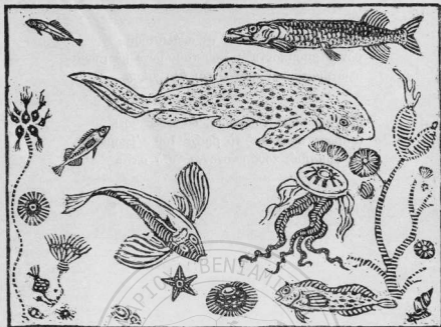
Μαῦρο θεριό, πελώριο τὸ Δελφίνι
 κι' αἰμόχαρο σὰν τ' Ὀρκυνο, ταράζει
 τὰ μάκρη τοῦ πελάου καὶ ρημάζει
 ψαρογενηές, ποῦ τὴ ρίζα τους κρίνει.

Στὴ σβελτωσύνη πρώτο, σὰν τὸ δίνει
 δλοταχῶς καὶ βγάζει καὶ τινάζει
 ξέμακρα τὸ κορμί του, ἀγριομανιάζει,
 ποῦ δυὸ δυὸ τὰ Καρέλια καταπίνει!

Μὰ ἀλάργα σὰ σκιαχτεῖ Σιβρί, ἢ Ντορίκι,
 μιὰ βουτᾶ, μιὰ πετᾶ, ποῦ κάποια φρίκη
 ξαπολᾶ στή ψυχή καί μιὰ ἀγριάδα,

ποῦ φτάνει σ' ὁμορφιά ἀπ' τή γρηγοράδα!
 ὦ, τί σιμὰ στήν πλώρη μπρὸς ποῦ τρέχει
 τοῦ καραβιοῦ μου, ὠϊμέ, ποῦ ὄκια δὲν ἔχει!...

ΜΠΟΥΝΑΤΣΑ.-23

Ἡλιοκαμμένα στὸ γιὰλὸ ψαρεύουν
 μ' ἀρμιδιῆς καὶ καλάμια ἀρωματωμένα
 χαρούμενα παιδιὰ κι' ἄλλα βρεμένα
 παλεύουν, ἢ πηδοῦν, ἄλλα χορεύουν,

δολώματα παρέχει ἄλλα γυρεύουν,
 λάκκο ἄλλα σκάφτουν στὰ ρηχὰ σκαμμένα,
 Μπαρμπούνια νάμπτουν χύσσοαιματομένα,
 βοσκή ναβροῦν Μιδιές, ποῦ τὰ μαγεύουν.

Νάτα, ἀνθίζουν λευκὰ τὰ σκαλιστήρια
 τῶν Μπαρμπουνιῶν, ποῦ τσιμποῦνε μὲ μύρια
 σκιρτήματα καὶ πιάνονται ὄλο χάρη.

Μὰ ὄλο θυμὸ τ' ἀγόρια, σά φρεσκάρει,
 τραβοῦν πίσω ἀπ' τὸ βράχο τοῦ «Ἐρημίτη»,
 τὶς ἀρμαθιές τους φέρνοντας στὸ σπῆτι.

Λιγνός, μικρός και μαύρος δίχως λέπι,
 γλοιόδερμος κι' άπαχος πάντα, πλανιέται
 γιαλό στις πέτρες πλάϊ και ξεχνιέται,
 παιγνιδιάρης, τρελλός μ' ό,τι κι' αν βλέπει.

Σάν τόν σκιάξεις, κρυψώνα του και σκέπη
 βρίσκει ένα φύκι, ή μιà πέτρα και ξυέται
 πίσωθέ τους! Μά πάλι ξεπετιέται
 σ' ένα φυκόκλαδο, σβέλτα κι' ως πρέπει,

παρατῶντας τὴν πρόσκαιρη φωλιά του
καὶ χαρούμενος δείχνει τὴν κοιλιὰ του!
Γλυκά, γλυκὰ στὸ χέρι ἄν σου δαγκάσει,

νὰ κρέμεται ἄς τον, ὅσπου νὰ ξυλιάσει!
Ἄ! τὶ δὲ μὲ θυμίζει κρεμασμένος,
ὁ Γλίνος, τῶν παιδιῶν ὁ ἀγαπημένος!

Ο ΦΡΑΓΚΟΓΛΙΝΟΣ.-25

Στὸ κόψιμο πανόμοιος μὲ τὸ Γλίνο,
μὲ φόντο καφεδί, μὰ πλουμισμένος
λειψά, ξωτικός κι' ἄκαλα βαμμένος,
τὸν βαφτίζω τοῦ πέλαου ἀρλεκίνο.

Δὲ ξέρω, ἂν τὸ ἄπρεπο ὄνομα ποῦ δίνω
τοῦ πάει μὰ εἶναι τόσο διαολεμένος
ξωθαλασσίτης κι' ἄγαρμπα φκιασμένος,
ποῦ δίχως καμιά τύψη τοῦ τὸ ἀφίνω!

Βοσκᾶ γιὰλὸ στὶς φυκόπετρες πλαΐ,
 μὰ καὶ βαθειά, στ' ἀνοιχτὰ κυνηγάει,
 ἀρπαχτικὰ τοιμπώντας ὅ,τι λάχει.

Ποτὲ πιασμένος πέλαο, ἢ μπρὸς στὶς βράχοι,
 δὲ μούφερε χαρά, οὔτε καρδιοχτύπι,
 ὁ γλοιόδερμος, ποῦ τρώγεται, μὰ ἄς λείπει!...

Ἄδρὺ, μακρὸν καὶ κρύο πέρα ὡς πέρα,
μονάγαθο, ἄγριο κι' ἄπλουμο ἔχει χρῶμα
σὰ χῶμα δυὸ λογιῶ, μὰ ἄθωρο στόμα
κι' οὐρὰ κοφτὴ σὰ μιὰ κυρτὴ μαχαίρα,

πλατειά, διπλορραχοῦσα. Κι' ὡς τοῦ αἰθέρα
τὴν ὄψη δὲ θωρεῖ ποτέ, τὸ σῶμα
στ' ἀμμόφυκα κυλᾶ κ' εἶναι του στρωῦμα
ἢ γλοιὰ τοῦ βούρκου χλόη νύχτα μέρα.

Ὡς ἡ Σμίονα αἰμοβόρο, σὰ λοῦριζει,
 ψάρι ἀπ' τὰ πλαῖνά δὲ ξεμυτίζει
 καὶ δὲ γλυτώνει ἢ βόλτα ὄντας θ' ἀρπάζει.

Κουλικιάζεται ἀκέραιο ὅσπου νὰ φτάξει
 τὴ μερσίνα τὴν κόβει κι' ὠργισμένο
 τραβᾷ στὰ βύθη πίσω, λυτρωμένο !

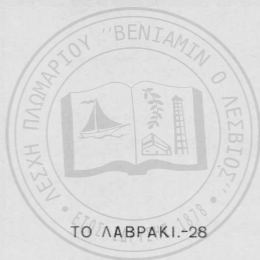
Σταχτί, θαλάσσιο υπόζωο, κρυμμένο,
 κάτω απ' τὰ βόλια στ' ἀκρογιαλί πάλλει
 ἡ Ψαλίκουρδα λίγο πιὸ μεγάλη
 ἀπὸ σπυρὶ ροδιοῦ ἄγουρον. Ἀγνοημένο,

πολυπόδαρο, υπόσαρκο, πλασμένο
 μὲ μάτια ὡς δυὸ τελείες στὸ κεφάλι
 κι' ἓνα ἀρπάγι ἀπὸ τρίχα γιὰ τὴν πάλι,
 πηδᾷ ἀνυπόταχτο σ' ἄγγισμα ξένο.

Δὲ γνωρίζω, ἂν ὁ διάλογος σαλτάρει
 τόσο σβέλτα, ἢ μὲ πιὸ ξωτικιὰ χάρη,
 δὲ ξέρω ἀκόμα οὔτε τί τρώει καὶ πίνει

τὸ στοιχειωμένο ὑπόπνοο, ποῦ ἂν γίνει
 δόλωμα καὶ θολώσεις, ὡς δολώσεις,
 κατάγιαλα Μπαρμπούνια θὰ τσακώσεις.

Στὴ γεύση πρώτο ἀπ' ὅλα τὸ Λαβράκι
 μ' ὀλάσπρο λέπι—ἀσήμι ξεχυμένο—
 σὰ φῶς πὰ στὸ κορμὶ του τὸ θρεμένο,
 κοπαδιαστὸ βοσκᾶ· κι' ἄν τό κοράκι

στὸ ψοφίμι ὡς ριχτεῖ, σὰν τὸ γεράκι
 διαλέγει καὶ τσιμπᾶ, κειὸ πιὸ ἀγριεμένο,
 λουχτίζει ὅ,τι βρεῖ ψόφιο, ἢ πλανεμένο
 κι' ἀχνάρια μὴ ζητᾶς ψαριοῦ... Μεράκι

ζωντανό τοῦ ψαρά, ποῦ αὐγή τοῦ ἀγγίζει
 τὸν ὕπνο, ἔχει ἐποχές ποῦ δὲ σαλντίζει.
 Γιαλό, στοὺς βράχους μπρός, ὅταν γυρνᾶνε,

μὲ φυσέκια ψηλάθε τὰ χτυπᾶνε.
 Συρτή, μὲ δυὸ Γαρίδες δολωμένη,
 μὰ σὲ τεχνίτη χέρια, τὰ πεθαίνει.

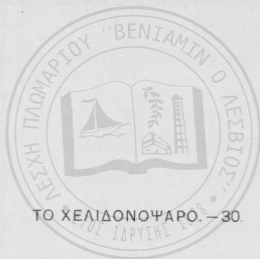
Ἄπ' ἀλογίσια τρίχα ὅλη πλεγμένη
 κι' ὡς τέσσερις ὀργυιές διπλῆ μερσίνα,
 στρογγυλὴ, γυαλικάτη, ἄστριφτη, φίνα,
 μισοὶ δεξιά, μισοὶ ζερβὰ στριμμένοι

οἱ τρίκλωνοι ἀρμαλοί, κι' ἀρματωμένη
 μ' ἓνα μονάχα ἀγκίστρι, μὰ ἀπὸ κεῖνα
 ποῦ χωνεύουν μιὰ ἀλάκρη Ἀθερίνα,
 νά, ἡ λαβρακίσια ἡ συρτὴ καμωμένη.

Μόλα τριάντα ὄργανιές μὲ δυὸ Γαρίδες
ζωντανές, μὰ καβάλλα δολωμένες
καὶ κάνε πὰ στή βόλτα σου καρτέρι,

μὴ λάχει καὶ σοῦ μπλέξουνε Σναγρίδες,
ἢ λάβρες Λαβρακάρες πεινασμένες
καὶ σοῦ μείνει ὁ φελλὸς μόνο στὸ χέρι.

Μὲ τὰ χουσὰ φτερά του διπλωμένα
 στὶς μπάντες, μὲ τὶς ὄρες καρτεράει
 ἀσάλευτο στὸν ἄμμο καὶ τηράει
 στὰ μάκρη τοῦ βυθοῦ τ' ἀλαργεμένα,

νὰ βρεῖ σὰ ποῦ σαλεύει δειλιασμένα
 θαλασσινὸ ὑπαρχτό· τότε χυμάει
 φτερουγώντας μὲ μιᾶς κι' ὡς τὸ ξεφάει,
 πετᾷ σ' ἄλλα λημέρια ἀγαπημένα.

Τρυφερώτατο ψάρι, ἔχει μιὰ χάρη,
 ποῦ ἐρωτεμένο πάντα πάει ζευγάρι·
 κι' ἂν τὸ ἓνα μόνο τσακωθεῖ καὶ ρίξεις

ξανά καὶ τ' ἄλλο θὰ πιαστεῖ! Μὴ φορῖξεις,
 τοῦ χωρισμοῦ ἂν γροικίσεις τ' ὄριο θάμα,
 βόγγους καὶ μουγκρητὰ, ποῦνε γιὰ κλάμμα!

Στή σκλητάδα πανόμοιο καὶ στήν κόψη
 μὲ τὸ Χελιδονόψαρο, δὲν ἔχει
 τὰ χρυσόφτερα ἐκείνου, ποῦ ὑπερέχει
 στὸ πλούμισμα, στή χάρη καὶ στήν ὄψη·

μηδὲ κρούει τὸ αἰσθητήριο ὥσπου νὰ κόψει
 τῆς ὄρασης τὸν ὕπνο· οὐδὲ συντρέχει
 κἂν τὸ νοῦ, ποῦ ὁμορφιά διαψώντας τρέχει
 στοῦ ὠραίου ρυθμοῦ τίς πηγές νὰ προκόψει

πίνοντας τῆς ἀλήθειας τους τὸ νᾶμα.
Μιὰ πορφυράδα ὠχρὴ μονάχα ντύνει
μὲ κατάφυλο λέπι τὸ κορμί του,

ποῦ κι' ἂν λευκό, δὲ θρέφει, οὐδὲ εἶναι θᾶμα
ὁ ἄχαρος ψαρεμὸς του, ἀργὴ πὸν ἀφίνει
κι' ἄπαθη τὴ ψυχὴ, μήτε ἡ ὄρμη του.

Γιαλό, κάτω ἀπ' τὸν ἄμμο κι' ἀπ' τὰ Μίδια
 τῆς πέτρας τὰ ψιλὰ καὶ στ' ἀκρογιαλὶ
 τὸ ἄβαθο καὶ στὸ βουῖρκο ἄφαντο θάλλει
 σκουλήκι πορφυρὸ μὲ δυὸ τσιμπίδια

σὰν ἀγκίδια ὄρατὰ καὶ ἴδια μὲ φρύδια
 στὸ στόμα πλαῖ. Τυφλὸ μὲς' τῆ μεγάλῃ
 κι' αὐτόφαντῃ γενηά, ποῦ δὲν εἶν' ἄλλῃ
 πῶ ἐπόζω μὴδὲ μὲς' τὰ Χοιχλίδια,

τοῦ Μπαρμπουνιοῦ φουντώνει τὴ λαχάρα
καὶ τοῦ Σαργοῦ ξεσκᾶ τὴν ἄδεια σγάρα.
Ὡ, ἰδέ τὸ, πῶς ἀλάκερο τραβιέται,

λυγιέται κι' ἀπ' τὸ χέρι σου ἀμολιέται
κομμάτια, ὄντας τὸ ἀγκίστρι σου ζυγώσεις,
τί δε γρoικᾶς, ὦ φίλε, νὰ δολώσεις!

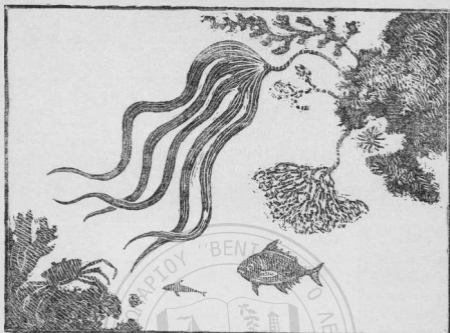
Ἐπλούμιστη, ἀργυρή, χαριτωμένη,
 κι' ἀπ' τ' ἀσημένιο ἀχώριστη κοπάδι,
 νερομαχᾶ ἀπ' τὴ χαραυγὴ ὡς τὸ βράδυ
 λαφροπλευοῦσα ἢ Ἀθηρίνα, ἢ γραμμένη.

Ἐρνήτρα τοῦ βυθοῦ σαγηνεμένη
 ἀπ' τὴ μαγεία τῆς ὄψης καὶ τὸ χᾶδι
 τοῦ ἡλίου, φωληὰ δὲν ἔχει, οὔτε σημάδι
 ἀλάργα, ἢ γυιλό, πλάνα ὄντας καὶ ξένη,

διαβατάρα ὡς τὸ Ἰλάρι, ἡ Παλαμίδα,
τὸ Σκουμπρί, ὁ Λιπαρίτης, ἡ Σμαρίδα,
ἡ Γόπα, τὸ Χαμψὶ καὶ τὸ Λουφάρι.

Στὴ βόλτα δὲ τσιμπᾶ ποτὲ σὰ ψάρι,
μ' ἄν θῆς τὴ βάρκα ἀπὸ δαῦτες γεμάτη,
ρίξε ἓνα τόνο ἀθερινὶ πλεμάτι!

Ο ΚΑΝΤΑΡΤΖΗΣ.-34.

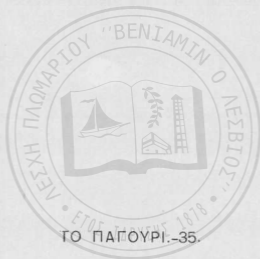
Πελαγήσιο λιανόψαρο· στη βάση
 κοκκινωπός, με μαύρα δαχτυλίδια
 τριγύρω στο κορμί του αντί στολίδια
 και πλουμίδια. Λιμός, με μιὰ ἄγρια τάση

τὸ δολωμένο ἀγκίστρι νὰ προφτάσει
 πρῶτος αὐτός, μουγγός, χωρὶς παιγνίδια
 ψαριοῦ, οὔτε νὰ τσιμπήσει ὡς τὰ Γοβίδια
 κὰν τὰ ψιλὰ, παρὰ μόνο με βίαση

κρεμνιέται ὡς τὸ βαρίδι στὸ καντάρι,
 πιασμένος, ζωντανὸς καὶ δίχως χάφι
 ὁ μεγάλστομος ἄρπαγας, ὁ νᾶνος,

ποῦ ρημάζει καὶ μοιάζει μικρὸς Χάνος.³
 "Α, Κανταρτζή! Προτοῦ ἢ χαρὰ μ' ἀφίσει,
 πόσες φορὲς νὰ σ' ἔχω βλαστημήσει!...

Μὲ δυνὸ γερὰ τσιμπίδια ἀματωμένο
 τὸ Παγοῦρι, μὲ «τέμπο» ξεπροβάλλει
 ἀπ' τὴ βραχοφωλιά του ἀγάλι ἀγάλι,
 νηστικό, σκεφτικό, μὰ κι' ἀγριεμένο.

Στραβοπόδαρο, ἀργό, κακοπλασμένο,
 δίχως λέπι κι' οὐρά, χωρὶς κεφάλι,
 οὐτ' ὄστρακο, οὔτε ψάρι, οὔτε κοράλι,
 μὰ μπρός, μὰ πίσω πάει σὰ μεθυσμένο.

Σὰ στοχαστεῖ πλεμάτι, ἢ παραγάδι,
 φονιάς καὶ χαλαστής μὲς τὸ σκοτάδι
 γυμᾶ, ξεσκᾶ, σπαράζει καὶ ρημάζει.

Γιαλό, μπρὸς στὴ δαδόφλογα ἀκρανοίγει
 τ' ἀρπάγια του· ὁ τεχνίτης πλάϊ τους μῆγει
 τὸ βεργί, ποῦ ὡς τ' ἀρπάξουνε, τ' ἀρπάζει!

Κοκκινωπός, κοντόκορμος, γεμάτος,
 μὰ ἀτροφικὸς πιὸ κάτω ἀπὸ τὴ μέση,
 κοιλαρᾶς καὶ λιμάρης, παίρνει θέση
 πελαγήσιου πετρόψαρου. «Ἄμπονᾶτος»

τοῦ κρυψῶνα, σὲ σπήλαια ζεῖ φευγᾶτος
 ἀπ' τοῦ βυθοῦ τὴν πάλη. Δὲν τοῦ ἀρέσει
 νὰ βόσκει ἀλάργα, μὰ ὄντας τοῦ βαρέσει
 ἢ πείνα, ξεπορτίζει καὶ χορτᾶτος

στήν πολυεύωδη πίσω ξαναμπαίνει
 πετροσπηλιά του κι' ὄρες ξαποσταίνει,
 τοὺς ἀνθούς πιπιλίζοντας μὲ χάρη

τοῦ φυκῶνα, ποῦ κρύβει κάθε ἀχνάρι
 τοῦ κρεατεροῦ ψαριοῦ, τὸ σῶμα πώχει
 λειψό, φτερά μακρὰ καὶ στόμα ἀπόχη!

ΧΟΥ ΛΑΪ· ΛΑΪ· ΧΟΥ ΛΑΪ· ΛΑΪ· ΛΑΪ· ΛΑΪ·-37

Ξόρκι ὀρθρινὸ τῶν ψαριῶν! Μοῦ θυμίζει
 παλιῆς χαρῆς, ποῦ σβύσαν ὡς τὸ φῶς μου,
 τὰ νειάτα, ἢ λεβεντιὰ κι' ὁ σύντροφός μου
 στὴ βόλτα ὁ πιὸ τρανός, ποῦ μοῦ στραγγίζει

τὰ στεγνωμένα μάτια καὶ μ' ἀγγίζει
 πονούμενα σὰν ἄλλος ἀδερφός μου
 τὴ μνήμη! Μὰ ὦ καρδιά, βούβα καὶ δός μου
 σειρὰ νὰ πῶ ὡς ψαρεῆς κάτι ποῦ ἀξίζει.

Τὸν Τσερνοβὴ θυμᾶμαι καὶ τὸ Βράκα,
 στὴν κουπαστή, γονατιστοὶ ποῦ κᾶναν
 τὴ γητεῖα κι' ἄν τὰ ψάρια δὲν προκᾶναν

νά τσιμπήσουν, πρὶν πάψουν, μιὰ σαμπάνια
 θάλασσα τοὺς ἐρχόταν στὸ κεφάλι
 κι' ἀχοῦσε ἀπ' τὶς βλαστήμιες τ' ἀκρογιαλὶ!...-

Κλεισμένο τὸ ρηχό, ρηγωτὸ Χτένι,
στέλνει δυὸ ποῦντες, μέσαθε ποῦ ἐνώνουν
τὰ δυὸ θυρόφυλλά του καὶ κλειδώνουν
μὴ σάρκα παρδαλή, ποῦ κρουνασαίνει

τὰ πελαγήσια μῦρα. Σὰ διαβαίνει
κοπάδι τοὺς βυθοὺς καὶ τὸ τσακόνουν
μὲ τὸν πανάρχαιον ἀργαλειόν, ὀργώνουν
ἔτσι ἄβολα τὴ γῆς, ποῦ ὅ,τι νὰ μένει

στὸ γιὰλὸ δὲ βολεῖ, βότσαλο, ἢ πέτρα,
τὸ σέροννε γραμμὴ. Κι' ἂν λίγα μέτρα
τοῦ χτενόσπαρτου κάμπου ψαρευτοῦνε,

σὰν ἀκρίδες ὁμάδι ἄλλοῦ πετοῦνε!
Ὡ χτένια ὄλο εὐωδιά κι' ἄρμη γεμάτα!
Στρειδεῦτρα ἢ θύμηση μᾶς τρώει βουβάτα!...

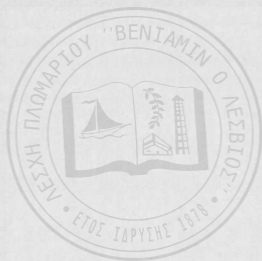
Η ΓΑΛΕΙΑ.-39

Μαύρη ἢ Γαλιὰ στὴ σιγαλιὰ βοσκάει
γιαλό μὲς τὶς βραχόπετρες τὸ βράδυ
καὶ γλοιοδερομῶσα, ἀπαλότατη ὡς χὰδι
παρθενικοῦ βυζιοῦ, ἀπιασθὴ γλυστρᾶει

σὰν τὸ Χέλι. Φωτόσκιαχτη ὡς γυρνᾶει
κατάμονη στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
— τὶ δὲ βοσκοῦν ποτὲ οἱ Γαλιεὺς κοπάδι, —
ναρκώνεται ἀπ' τὸ φῶς καὶ σταματᾶει

ὡς ὁ Πετρογοβιός, τ' ἀργὸ Παγοῦρι
καὶ τ' ἄλλο μικροβιός μετ' ἰς Καβοῦροι,
ποῦ ζωντανὸν κατάγιαλα πλανιέται.

Τόσο γλυκεῖα εἶναι, ποῦ μὴν ὥρα ἂν μένει
σὲ παραγάδι, ἢ σὲ δίχτυ πιασμένη,
τὴ μισοτρῶν ἔτσι ἄμαχη ὡς κυλιέται.

Σουριά, ἀπ' τῆς Μαύρης θάλασσας τὰ μέρη
 κυνηγητά, μπουκάρουν στὸ «μπογάζι»
 τῆς Πόλης καὶ ψαρεύονται σὰ βάζει
 τ' ἀνοιξιάτικα ἡ φύση. Ποιὸς δὲ ξέρει

τὸ Καλκάνι, τὸ ψάρι δίχως ταῖρι
 στὴν τρυφεράδα, ἀμέτρητα ποῦ βγάξει
 σκληρὰ κουμπιὰ στὸ σῶμα καὶ κουράζει,
 μὲ τὸ κυρτὸ ἄ δὲν τὸ κόψεις μαχαῖρι;

Σὰν τὴ Ρήνα πλατὺ καὶ σὰν τὸ Βάτο,
 χωρὶς ὀπλὴ καὶ λέπι, εἶν' ἀπὸ κάτω
 λευκότερο καὶ πιὸ ὄμορφο στὴν κόψη.

Μικρόουρο καὶ φτενό, δὲν πλέει στὴν ὄψη·
 κι' ἀπόμερα ὡς βοσκᾶ πάντα παρτίδα,
 τὸ βοῦρκο ἔχει κοιτίδα καὶ πατρίδα!

Ἄμφιβιο, μὰ πουλί! Σὰν ὕδροπλάνο,
 σουρτά, θαρρεῖς, πετᾶ, βουτᾶ καὶ πλέει,
 ξωτικιά, ποῦ τὸ πέλαο ἄν ἄγρια κλαίει
 κι' ἀφρομανιάζει, οὔτε τῆς νοιάζει! Ἄπάνω

τὸ κεφάλι μονάχα ὑψώνει πλάνο,
 τηρᾶ μὲ μάτι ἀψί, γοργαναπνέει,
 ξαναβουτᾶ καὶ σὲ λίγο ἀναπλέει
 μ' ἓνα Σπαρὶ στὸ στόμα! Ὡς ν' ἀποθάνω

θα θυμῶμαι στὰ βύθη τὴν ἀγριάδα
 τῆς Ἑφης! Εἶναι μαύρη, κοκκαλιάρα,
 στεγνή, μὲ πρωτοβάθμια ἀσχημάδα

κι' ἂν κλεῖ παλιὰ ψαράγκαθα στὴ σγάρα
 καὶ δὲν τὴν τρῶν, τριαδικιὰ ἔχει χάρη,
 σὰ φτερωτό, σὰν πλεούμενο, σὰ ψάρι!

Μαυρουδερό κι' άμμουδερό στην πλάτη,
 πλατύ και δίχως λέπι, ξεσηκώνει
 με την ούρα λίγο άμμο, ^πόντας ξαπλώνει
 στο βυθό και σκεπάζεται ως τὸ μάτι.

Κι' έτσι άγνωρο, ντυμένο την άπάτη
 με την άμμοσκεπή, δέν τὸ ζυγώνει
 περαστικός όχτρος και δέ γλυτώνει
 στην πλώρη του αν φανεϊ_ψαράκι, ἢ κάτι

πὸ λιμό, Τσαγανός, Μιδιά, ἢ Γαρίδα.
 Σὰν πετᾶ τὴν ἀμμένια του χλαμύδα
 καὶ πετᾶ, παρατᾶ τέτοιο ἔν' ἀχνάρι,

ποῦ τὸν ψαρᾶ ἀπατᾶ μοιάζοντας ψάρι.
 Μὰ τ' ὄρφανό μου, ὦϊμέ, καμάκι ξέρει
 ποῦν' τὸ Πισὶ καὶ ποῦ τ' ἄδειο λημέρι.

Ίδια μὲ τὸ Πισὶ στὸ χροῶμα ἡ Γλῶσσα,
στὴν πονηριά, στὸ σῶμα καὶ στὴ ζήση,
μὰ πιὸ στενή, πιὸ σμιλευτὴ ἀπ' τὴ φύση
στὴν κόψη, λέω, πῶς μοιάζει ἀνθρώπου γλῶσσα.

Ἦσυχὴ πὰ στὸν ἄμμο, ὅπως ἡ κλῶσσα
ὄντας κλωσσᾶ, καρτερᾶ ὥσπου ν' ἀγγίσει
τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ νὰ τ' ὀρίσει,
μὲ χάρη, ὄρμη καὶ λίμα ἀρπώντας ὅσα

μικρόζωα πλάϊ της περνοῦν, τὸ δρόμο
τραβώντας τοῦ χαμοῦ κυβερνημένα
ἀπ' τὸν πρωταρχικὸ τοῦ πέλαου νόμο,

ποῦ τὸ ἓνα τ' ἄλλο τρώει καὶ πᾶν χαμένῳ!
Γλυκεῖά, λαφρῶνὰ κι' ὠραία στή γεύση, ἀφίνει
σὴ μπάντα ἓνα Σχορπιὸ κι' ἓνα Λιθρίνι.

ΤΟ ΑΠΙΑΣΤΟ ΨΑΡΙ.-44.

Ξέρω ένα ψάρι ανάγκαθο και μάγο,
 ποῦ τὸ γλυκὸ ὄνομά του δὲν τὸ λέω·
 πικρὰ στὸ τσίμπημά του μόνος κλαίω,
 τί εἶν' ἄπιαστο, ὠϊμένα, κι' ἀργοφάγο!

Τῆς ὀμορφιάς του ἀκοίμητο φυλάγω
 τ' ὄραμα, ὁ θλιβερός, μὲ τὸ μοιραῖο
 συντριμμὸ κι' ἓνα πόνο πάντα νέο
 στὸ τέρμα τῆς ζωῆς, νύχτα, ὅπως πάγω!

Πάρτε με, ὦ ἀγέρες! Πέλαγα κυκλώστε
 τὸ νοῦ μου! Ὡ πίκρες, τὸ εἶναι μου ξεκλώστε!
 Ποιοὶ πόθοι, ἀπόψε ἀργά, μοῦ κάνουν μάτι

κι' εἶν' ἡ ψυχὴ μου θάνατο γεμάτη;!
 Ὡ βράδνα τ' Ἀπριλιοῦ κι' αὐγὲς τοῦ Μάρτη,
 στὸ θρῆνο μου σβυστήτε ἡ λήθη ὡς νάρτει!!...

ΜΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΥΓΙΝΕΣ ΝΟΤΕΣ.-1

Στιχ. 1. Σημάδι— Κάποιο μέρος στ' άνοιχτά του πέλαου, πού ή βάρκα φουνταρισμένη, ή στά κουριά, ψαρεύει και πιάνει ψάρια. Τό «σημάδι» προϋποθέτει από κάτω πέτρα μεγάλη, ή βράχο, ή ξαυτήματα και λείψανα μεγάλου χαλασμένου άρμενου, πού πλάϊ και μέσα του βόσκουν και φωλιάζουν καλόψαρα. Πώς και ποιόι τό πρωτοβρίσκουν τό «σημάδι», πώς τό βρίσκουν την ήμέρα στη μέση του πέλαου και τη νύχτα με τό σκοτάδι, είναι ζήτημα τεχνικής των ειδικών ψαράδων και φεύγει άπ' τά όρια πού χάραξα για τις σημειώσεις.

Στιχ. 2. Αγιάζι.— Είνε ή τούρκικη λέξη «αγιαζ», πού γίνηκε πιά ρωμαϊκή, σημαίνοντας την τσουχτερή και διαπεραστική δροσιά, πού πέφτει με την άστροφεγγιά και τό σκοτάδι.

Στιχ. 14. Τά διαλεχτά.— Τά διαλεχτά ψάρια, λ. χ. Λαβράκια, Σκίνες, Σαργοί, κ.τ.λ. γιαλό, και στά βαθειά του πέλαου τά Φογκριά, ταμπούνε καλύτερα στο σκοτάδι.

Ο ΓΛΑΡΟΣ.-2

Στιχ. 2. Κράχτης λευκός του άπειρου.— Ανάμεσα στους γέρικους Γλάρους, βρίσκονται και μερικοί, με καφεδιές περισπωμένες κατάσταρτες πά στ' άπαλά του στήθους των φτερά κι άλλοι με ούραυι πρός τό γκριζογάλανο, ή τσαγαλι άνοιχτό χρώμα, σκόρπιο πά στις φτερούγες τους. Άσύγγριτα όπτικά σονέττα, θέλω νά όνομάσω τά κατάλευκα και χαριτωμένα μικρά, ξυπνά Γλαρόνια.

Στιχ. 9. Πού ψηλά στην όψη όμάδι πετιένται.— Οί Ψαράδες, την τρισπόστατη και μοναδική στά πελαγήσια χρονικά εικόνα, πού δίνω παρά κάτω και πού παίρνει την τριπλοσύνθεσή της άπ' τά θεριά στο βυθό, τούς Γλάρους και τ' άσπρόψαρα του κοπαδιού, Παλαμίδες, Σκουμπριά, Άθερίνες, Σαρδέλλες, Κολιούς, Χαμπιά, Σταυρίδια και Τσίρους, (άπαχα Σκουμπριά) την λέν «τζουρούμι». Άφάνταστης μεγαλοπρέπειας θέαμα, πού άδερφώνει την όμορφιά με τη φρίκη και γεννά στη ψυχή τό σπαραγμό και τη λαχτάρα.

Κοπάδια και σε φάλαγγες τά θεριά στο βυθό, κυνηγούν όλοϋθε τά κοπάδια των μικρών ψαριών, τό σμίγουν σ' ένα τεράστιο σουρί, τά

κυκλώνουν σὲ τρόπον ὥστε τὰ πρῶτα ἑκατομμύριά τους νὰ δρομίζουν πάντα πρὸς τὴν ὄψη, πού μόλις τὴ νοιώσουν, ξαναγυροῦν φοβισμένα, μὰ πιεσμένα ἀπ' τὰ κατοπινὰ τους σβουρίζουν κι' αὐτόματα, μαζωτὰ πιά, φέρνονται πρὸς τὴν ὄψη νὰ σωθοῦν !

Πετιένται τότε, πετιένται ὀλοένα και μὲ τέτοια χάρη, πού τοῦ ἀνίδεου ἢ ματιὰ τέρπεται και χορταίνει μόνο μ' αὐτὴν, ἀδυνατώντας νὰ ξεχωρίσει τὸν κυρίαρχο φόβο, ἄορατος πού κυβερνᾷ τ' ἀκούσιο ξενέρισμα, τὸ μαγευτικό !

Κι' ἀρχίζει τότε τὸ μέγα δράμα τοῦ φαγωμοῦ ! Χιλιάδες Γλάρου λευκοί, λές, χάροι, φτεροκοποῦν ψηλάθε τρυπώντας μὲ τις ἄγριες, βραχνές τους κραξίες, κιάρρ, κιάρρ, κιάρρ, κιάρρ, τὸν ἀνθρώπινο «κοχλία». Πεντέξη μάχονται γιὰ μισὸ κεφάλι Σκουμπριοῦ, τρεῖς ἄλλοι, παρεκεῖ, ματώνουν ἀπ' τις τοιμιτιές γιὰ τὸ σκελετὸ κάποιου δεύτερου, ἄλλοι ξαναφτερώνουν κι' ἄλλοι δέκα δέκα ξαναβουτώντας τὸ κεφάλι τους, ἀρπάζοντες ὁ καθένας ἀπὸ ἓνα και τὸ παλεύουν τρώγονιάς το. Ἐνας παρεκεῖ μοναχός, ἀκίνητώντας, μὲ σκυμένο κεφάλι και χαμένο τὸ μισὸ του ἄρπάγι, ἀβυσσοσκοπεῖ !

Πιὸ πέρα, μιὰ μεγάλη, νιόφταχτη παρτίδα ἀπὸ λαίμαργους Γλάρους, αὐτόματα κλώθεται στὸν αἰθέρα σὲ λευκὴ στήλη, πέφτει μ' ἀστραπῆς γρηγοράδα σβουριστὴ και κατακόρυνφα πὰ στὸ νερό, πού προτοῦ τ' ἀγγίσει, ξαπλώνει, ἀσπρίζοντας τὸν μεταξὺ νεροῦ κι' αἰθέρα χῶρο και ξαναφτερώνει ἀμέσως, μὰ ἀσβούριστὴ και ξέκλωστὴ πιά, ὅπου δυὸ δυὸ, τώρα, οἱ Γλάροι και τρεῖς τρεῖς ἀλαργάρουν, φέρνοντας κάτι ἀστραφτερὸ στὴν πορφυρὴ τους ἄρμα !

Κι' ὅλα αὐτὰ στὰ παρασκήνια. Ἄν τ' ἀνθρώπινο μάτι μποροῦσε νὰ ἰδεῖ βαθύτερα, τί γιουρούσια, τί σπαρταρισμοὺς και τί μεγαλόπρεπα λουχίσματα θάβλεπε στὴν κύρια σκηνή, πού ξετυλίγεται μέσα στὴν ὑγρὴν ἀβυσσο !

Ἐστερα ἀπὸ κάμποσιν ὥρα, 200—400—600 και 1000 μέτρα ἀλάργα ἀπ' τὸν τόπο τοῦ δράματος, πού φτάνει στὴ λύση του, ξανοίγει κανεῖς μιὰν ἀκίνητοῦσα, μακρότατη, κατάλευκη, ζωντανὴ γραμμὴ ! Εἶναι οἱ χορτάτοι Γλάροι !

Μὰ και δίπλα τους και μπρὸς τους και πίσω τους, ἀσάλεντοι και σκόρπιοι κάθονται κι' ἄλλοι, λευκανθοί, λές, πού φύτρωσαν πὰ στ' ἀκίνητα κι' ὀγράμμουρα πλάτεια ! Χωνεύουν !

Στοιχ. 14. Γάμπια.—Εἶναι τὸ πανὶ ἀνάμεσο παπαρίγκο και μαίστρα, ἢ τρίγκο. Τὰ μικρὰ ἄρμενα, σύμφωνα μὲ τὴν ἄρμα τους, ἔχουν μιὰ τὰ μεγαλειότερα ἔχουν και μιὰ δεύτερη, πού τὴν λέν «γάμπια ἀμπάσο» και πού δὲ μουδέρνεται, ὄντας πανὶ τῆς μπόρας.

Στοιχ. 14. Μοῦδες.—Εἶναι τὰ μικρὰ σκιοινιά, πού κρέμονται ραμμένα μέσα κι' ἔξω στὸ κάτω μέρος τῶν φύλλων τῶν καραβίσων και καϊκίσων πανιῶν και πού χρειάζονται γιὰ νὰ δένουν τὸ κάτω μέρος τοῦ πανιοῦ, νὰ γίνει πιὸ μικρὸ, ὅταν ὁ κατετάνιος προμαντεύει ἀγέρα δυνατὸ. Μουδάρω. Μουδέρω. Κατεβαίναμε μὲ μουδαρισμένα τὰ πανιά.

Ο ΣΑΡΓΟΣ.-3

Σαργός.— Τὸν λέν καὶ Μαυρόψαρο. Ἡ διαφορὰ τοῦ Σαργοῦ, πού βόσκει γιालό, ἀπὸ τὸν πελαγήσιο Σαργό, εἶναι τὸ μαῦρο δαχτυλίδι, πώχει στὴν οὐρά καὶ τὰ κοφτερά προβατίσια του δόντια. Ὁ πελαγήσιος ἔχει συνειθισμένα ψιλὰ ψαρίσια δόντια.

Στιχ. 1. Ὁρκυνο.— Ὁ Τόνος.

Στιχ. 6. Δίφανο.— Εἶναι δίχτυ διπλοῦφασμένο καὶ μὲ διπλὸ μάτι, πού σά γλυτώσει ἀπ' τὸ ἓνα νὰ μερδευτεῖ στοῦ ἄλλο, τὸ ψάρι, εἴτε μικρὸ εἶναι, εἴτε μεγάλο.

Στιχ. 6. Πλεμάτι.— Τὸ δίχτυ γενικά. Ἴσως νὰ παράγεται ἀπ' τὸ πλέκω, πλέγμα, πλεγμένο, πλεμάτι, πλεμάτια.

Στιχ. 12. Κι' ὡς τῆ λουχτίσει. Λουχτιζῶ. Καταπίνω ἀμάσητα.

Στιχ. 14. Τσαγανός.— Εἶναι ὁ Κάβουρας.

ΤΟ ΣΤΡΕΙΔΙ.-4

Στιχ. 4. Στὰ βύθη καρφωμένο.— Ἀντίθετα πρὸς τὸ Χτένι, πού κοπάδι μὲ τ' ἄλλα ἀδερφά του πετᾶ καὶ ταξιδεύει στοὺς βυθοὺς, τὸ Στρεῖδι βόσκει πάντα καρφωμένο.

Στιχ. 5. Ὁ ἀργαλειός.— Ἐνα πολὺ ἀπλᾶ μαστορεμένο, πρωτόγονο, μορφῶ νὰ πῶ, σιδερένιο ἐργαλεῖο, ὅμοιο πρὸς μισὸ κύκλω μ' ὀλόϊσια σιδερένια βάση, μὲ μιὰ μεγάλη κι' ὀλοῦθε σφιχτοκρατημένη, πλεχτή, σκοινένια τσέπη ἀπὸ πίσω, πού γεμίζει ἀπὸ Στρεῖδια, φύκια, πέτρες καὶ Χτένια σὰ σέρονται στὰ βύθη ὁ ἀργαλειός, τραβηγμένος ἀπ' ἓνα πολὺ γερὸ σκοινί, μὲ δεμένη τὴν ἀπάνω του ἄκρη στοῦ μεστίνου σιδερένιου χαλκᾶ τῆς πύλης μιᾶς ἀργολάμουσας ψαρόβαρκας. Ἡ κάτω ἄκρη τοῦ σκοινοῦ, δένεται σ' ἓνα χαλκᾶ, ἐνωτικὸ τῶν τριῶν σιδηρῶν πού φεύγουν τὰ δυὸ ἀπ' τὶς ἄκρες τῆς βάσης καὶ τ' ἄλλο ἀπ' τὴ μέση τοῦ κύκλου τοῦ ἀργαλειοῦ.

Ὅλοι, ὅσοι μόνοι τους ἀνοίγουν καὶ τρῶν Στρεῖδια, ξέρονται, πὼς μέσα τους, πολλὰ φορὲς, βρίσκεται ἓνα μικροῦτσικο, παστρικό κι' ὄμορφο Τσαγανέλι (Καβουράκι). Στοὺς ψαράδικους κύκλους ὑπάρχει ἡ γνώμη, πὼς ὁ μικρὸς αὐτὸς Τσαγανός, εἶναι ὁ πρόσκοπος τοῦ Στρεῖδιοῦ, ὁ προειδοποιητὴς τοῦ κινδύνου, ὁ «κολαοῦζος» νὰ ποῦμε, πού καθισμένος πὰ στὴ μιὰ πούντα τοῦ μισάνοιχτου Στρεῖδιοῦ, κατοπτεῖναι τὰ περίγυρα καὶ μόλις νοιώσει τὸν ὄχτρό, κεντρᾶ μὲ τοῦ ποδιοῦ του τὴν ἄκρη τὸ κορμί του, πού αὐτόματα κλεῖ, παίρνοντας κι' αὐτὸν μέσα. Δὲ συμφωνῶ, γιατί δὲ μπορῶ νὰ πιστέψω, πού καὶ πὼς τὸ Στρεῖδι, καρφωμένο ὅπως εἶναι, μπορεῖ νὰ βρῖσκει καὶ «ν' ἀγκαζάρει» κάθε τόσο κι' ἓνα καινούργιο μικροτσαγανό, ὅταν αὐτὸς μεγαλώνοντας, δὲ μπορεῖ πιά νὰ κλειέται μέσα του. Τὴ γνώμη, πὼς στοῦ περιστατικὸ τοῦτο μπορούσε τὸ Στρεῖδι νάνα ὁ θύτης, δὲν τὴν παραδέχομαι, γιατί τοῦτο θρέφεται ἀνασαινοντας μονάχα τῆς πολύμορφης πλάσης τοῦ βυθοῦ τὰ παρθένα μῦρα καὶ γιατί ὁ Τσαγανός βρίσκεται πάντα μέσα του ζωντανός.

Ζυγίζοντας όλες τις πιθανότητες κι' ἐμβαθύνοντας στις παραδοξότητες, πού παρουσιάζει ὁ ζωντανὸς μικροκόσμος τῶν βυθῶν, παραδέχου-
μαι, πὼς οἱ μικροὶ, ταξιδεύοντας καβάλλα πὰ στοὺς κυνηγάρηδες γονιούς
τους, φτάνουν κι' αὐτοὶ στὸ στρειδοτόπο καὶ ὡς ξαπολιένται στ' ἀνά-
πλαγα γιὰ παίξιμο καὶ γιὰ βοσκή, βρίσκουν ἀκράνοιχτα τὰ Στρεΐδια, μπαί-
νουν, καὶ κείνα ἐνοχλημένα ἀπ' τὸ γαργάλισμα, κλειοῦν.

Ἄν τώρα τὸ Στρεΐδι, προτοῦ ξαναοίξει, φτάξει νὰ βρεθεῖ κάτω
ἀπὸ κάποιο στρειδομάχαιρο, ὁ μικρὸς εἶναι μέσα του ζωντανός!

Ο ΤΣΑΓΑΝΟΣ.-5

Στιχ. 4. Ὁβάς.— Ἴσρια μιὰ ἔκταση στὸ βυθό. Κάμπος. (τουρκ).

Στιχ. 5. Νάτην ἢ Κίχλα.— Ὠραιότατο, πολυπλούμιστο ψάρι μ' ἄσπρον-
δερά, μεγάλα κι' ἀναποδογυρισμένα χεῖλια. Πιάνεται πολὺ συχνὰ καὶ
ψαρεμένη ἀπ' τ' ἀκρογαλί, σὴν ἀπὴ νηματένια βόλτα μὲ δολωμένο
Τσαγανό. Σὲ πολλὰ μέρη τῆ λέν Τσαχειλοῦ κι' ἄλλου Χειλοῦσα.

ΤΟ ΔΡΑΚΟΝΙ.-6

Στιχ. 7. Μπρὸς στὸ ἄχ, τοῦ πού θά πάθει.— Τὸ Δρακόνι χτυπᾶ φαρ-
μακερά. Στοῦ ἀκρογαλιοῦ τίς ἀπάνω ἄκρες, κεῖ πού τελειώνοντας ἡ
ἀμμουδιά, συνορεύει μὲ τὸ πετρόχομα τοῦ βραχοθέμελου καὶ πὰ στις πού
καὶ πού χωματόσκεπες βραχοπλαγιές, φυτρώνει κάποιο ἕρσοχο κι' ἄνθο
χόρτο, ἀμάραντο καὶ ταιπεινό.

Δυὸ μικρές, ἴσες πέτρες τοῦ γιालοῦ, στεγνές, γρηγοροδέρνονται,
ἔχοντας ἀνάμεσά τους λίγα κλωνάρια τοῦ χορταριοῦ. Ἡ δροσοφόρα
κι' ὑγρὴ μάζα, βιαστικὰ δένεται, τώρα πὰ σὴ μικρὴ λαβωματιά, ὁ
σκληρὸς πόνος λυγὰ καὶ παύει σὲ λίγο νὰ ψαῖει τῆ ψυχῆ.

ΤΟ ΜΥΛΑΚΟΠΙ.-7

Στιχ. 4. Χάνος.— Λιμάρικο ψάρι τοῦ πέλαου. Εἶναι τεσσάρου λογιῶ
στὸ χρωματισμό, μὰ στὸ κόψιμο πάντα ὁ ἴδιος. Τσιμπᾶ σ' ὅ,τι βρεῖ. Τὴν
ῶρα πού ξαγκιστρώνεται, τινάζει ἀπὸ μέσα του μιὰ μεγάλη, ροδόχρυση
φούσκα, πού γεμίζει τ' ὀλάνοιχτο στόμα του.

Στιχ. 5. Χτυπᾶ μονάχα σὴ Γαρίδα.— Οἱ Ψαράδες λέν γιὰ τὰ
ψιλὰ ψάρια «τσιμπᾶ» καὶ γιὰ τὰ χοντρά «χτυπᾶ». Ἡ Γαρίδα εἶναι ὁ
μπακλαβᾶς τῶν ψαριῶν. Δὲ ξέρω ψάρι, πού νὰ μὴ τσιμπᾶ σὲ δαύτη.
ἔκτος ἀπ' τὸ Λουφάρι, πού κι' αὐτὸ γυμνὴ πολὺ τῆ νοστιμεύεται. Τὸ
Μυλακόπι, μέσα σὲ τριάντα βάρκες πού ψαρεύουν μὲ διάφορα δολώματα
χτυπᾶ μόνο στις βόλτες, πώχουν δολωμένη Γαρίδα.

Στιχ. 7. Λισκένια.— Μέρη τοῦ βυθοῦ, πού μπλέκονται τὰ δίχτυα Σκαλώματα.

Στιχ. 9. Κότσα.— Ψάρι νοστιμώτατο πού ἀφθονεῖ στά νερά τῆς Λευκάδας καί τῆς Πρέβεζας, μὰ πρό παντός μέσα στόν κόρφο τῆς. Οἱ Κότσες πιάνονται περισσότερο στά μέρη ἐκεῖνα μέ καλάθια. Τὴν λέν καί Τσουπούρα, ἢ Τσιπούρα.

Στιχ. 9. Σκίνα.— Πετρόψαρο, πού βόσκει γιालό καί τσιμπᾷ πιό πολὺ τὴ νύχτα.

Στιχ. 12. Σφαντάκια.— Τὸ μικρὸ Λαβράκι ὡς μισὴ ὀκά, τὸ λέν Σφαντάκι.

Στιχ. 13. Πισί, Γλώσσα.— Ἴδὲ σονέττα καί σημειώσεις ἀρ. 42 καί 43.

Στιχ. 14. Μερτζάνι.— Τὸ Λιθρίνι στὴν τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα τ' ὀνομάζουν μέ τὴν ὁμορφὴ λέξη Μερτζάνι, πώχει τὴν ἀρχὴ τῆς ἀπ' τὸ τούρκικο «μερτζάν» (πορφυρό-κοράλλι). Δὲ ξέρω γιατί ἀπὸ παιδί, μεταξὺ Μερτζανιοῦ καί Λιθρινιοῦ, θέλω νὰ παραδέχουμαι, ὄχι τόσο στοῦ κόψιμο, ὅσο στὴν ἀτόχρωση μίαν ἀδιόρατη, διαφορὰ! Τὰ πάνω ἀπὸ ἑκατὸ δράμια Λιθρίνια ὡς μισὴ ὀκά, τὰ λέν «Κιρμάδες».

ΤΟ ΚΕΛΕΡΙ-8

Στιχ. 4. Τριγῶνα.— Ἄγριο, πλατὺ, μικρόστομο, λίγο μουρωτὸ ἀπὸ μπρός, κρῦο ψάρι τοῦ βούρκου, μέ κορμί πού θυμίζει κάτι σὰ σχῆμα μεγάλου τριγώνου. (Πατλωματᾶς). Ἡ Τριγῶνα χτυπᾷ μέ τὴν οὐρὰ καί τρώγεται ἀπ' τοὺς ἄμαθους καί τὴ φτωχολογιά.

Στιχ. 5. Σαλάχι.— Πλατὺ θεριὸ τοῦ βούρκου, πού κοπαδιαστὸ βουσκᾷ στά βαθειά. Τὸ κρέας του ὅλο ραβδωτὸς ἴνες, εἶναι ἄνοστο καί βαρὺ. Φευγάτο ἀπ' τὴ βάση τῆς οὐρᾶς του, ὑψώγεται λοξὰ στόν αἰθέρα μακρὺ ἕνα σκληράγκιθο, μέ δυὸ «μπαταρίες» δόντια σὰν τοῦ πριονιοῦ καί μ' ἀντίθετο κύτταγμα ἢ κάθε μιά. Ξωτικό, μεγαλόπρεπο ὄπλο, πού ἀκίνητο καί σταθερὸ τὸ κουνᾷ πάλλοντας μέ ἄφραστη δύναμη κι' ἐλαστικότητα τὴν οὐρὰ του, τὴν ὥρα πού θὰ πιαστεῖ. Τὸ Σαλάχι χτυπᾷ φαρμακερά.

Στιχ. 5. Κ' ἀξάδεφο τὸ Βάιο.— Ἴδὲ σονέττο ἀριθ. 19.

Στιχ. 6. Μάργα.— Ἄγριο, πλατὺ ψάρι, μέ μιά θολερὴ διάχυτη πορφυράδα, πού ἀγγίζει τὸ ξεθωριασμένο μελιτζάνι.

Κοντόουρο ὅπως εἶναι, ἔχει τὴν παράδοξη καί μοναδικὴν ιδιότητα νὰ μαργώνει τ' ἀνθρώπινα δάχτυλα ὅπου τὴν ἀγγίσουν. Δὲ ξέρω, πού τὸ ψάρι αὐτὸ κρύβει τὴν ἀόρατην ἠλεκτρικὴν συσκευὴ του, ἂν τὸ ρέμα τῆς εἶναι «φαραδικὸ ἢ γαλβανικὸ»! κι' ἂν τοῦ χρειάζεται γιὰ τὴν ἀμυνά του. Τὴ Μάργα δὲν τὴν τρώει κανεὶς.

Στιχ. 6. Ρήνα.— Πλατὺ, πελώριο ἀγριόψαρο μέ ἄνοστο κρέας. Πιάνεται πολὺ συχνὰ μέ τὴ βόλτα ψαρεύοντας στά βαθειά καί κόβει, πολλὰς φορὲς, προτοῦ τὸ πάρει μισὴ ὄργυιὰ πάνω ἀπ' τὸν πάτο.

Στιχ. 9. Γιαβρί Σκυλόψαρο.— Τὸ μικρὸ Σκυλόψαρο, μισὴ ὡς μιά ὀκά, πὺν τὸ κρέας του εἶναι πολὺν τρυφερό.

Στιχ. 9. Φαγκρί.— Ἴδὲ σονέττο ἀριθ. 13.

Στιχ. 9. Μουγκρί.— Μονοκόματο, μακρὺν σὰ φεῖδι ψάρι, πανόμοιο μὲ τὸ Χέλι τῆς λίμνης.

Στιχ. 9. Σφουρίδα.— Ὅμοιο μὲ τὸ Ρουφὸ στὴν ὄψη καὶ στὴ σάρκα ψάρι, μὰ λίγο πῶ χυτὸ καὶ πῶ στενὸ στὴν κόψη.

Στιχ. 10. Ντουλγκέρη.— (Λέξη τουρκ.) Χριστόψαρο. Πλατὺ, πρᾶσινό-χλωμο ψάρι, μὲ λευκὸ, νόστιμο κρέας. Ὁ Ντουλγκέρης κρύβει μέσα του τόσα κόκκαλα, ὅσα ὁμοια μ' αὐτὰ ἐργαλεῖα ἔχει κι' ὁ ξυλουργός, γιὰ τοῦτο πῆρε καὶ τ' ὄνομά του.

Στιχ. 10. Καλκανόβοτος.— Σκέτος Βάτος, μὰ μὲ ἀριά, κατάσπαρτα σκληρὰ κουμπιά, σὰν Πεταλίδες, πῶ στὴ ράχη του, χωρὶς νᾶχει τέτοια καὶ στὴν κοιλιά, ὅπως τὸ Καλκάνι.

Στιχ. 10. Λειψός.— Ἴδὲ σονέττο ἀριθμ. 36.

Στιχ. 10. Ρουφός.— Δυνατόκορμο, καρφερὸ ψάρι, μὲ κατάλευκο, νόστιμο κρέας, κρύβεται γυαλὸ στὶς βραχοσπηλιές, πιάνεται σὰ βοσκὰ μὲ τὸ δίχτυ, μὲ τὴ γερή, νηματένια, μονάγκιστη βόλτο ριχμένη μέσα στὴν πετροφωλιὰ καὶ παρατημένη ὅλη τὴ νύχτα, γιὰ νὰ τὴ σύρεις τίς ἀγῆς ρουφορούφιχτη, καὶ μὲ τὸ φλομοφόρο κοντάρι (ὁ φλόμος εἶναι χόρτο) χώνοντας τὸ βαθειὰ στὴ βραχοφωλιὰ καὶ φαρμακόνοντας μὲ τὴν ἀποπιχιτικιὰν οὐσία τοῦ χορταριοῦ τὰ νερά, ὅπου φλομομένος καὶ μισολιπόθυμος ὁ Ρουφός, ὀρμώντας νὰ ξεμπουκάρει, τρώει τὴν καμακιά ἀπ' τὸ θύτη, πὺν καρφωμένος πᾶ στὴν πέτρα τὸν καρτερῶ.

Στιχ. 10. Σναγρίδα.— Ἴδὲ σημειώσεις ἀριθμ. 17.

Η ΖΑΡΓΑΝΑ.-9

Στιχ. 11. Κριτάρει.— Σκίζει, σπάνει, κόβει.

Ο ΗΛΙΟΣ.-10

Στιχ. 1. Λαπίνα.— Μικρὸ, χρωματιστὸ πετρόψαρο.

Στιχ. 4. Πίνα.— Μεγάλο, μὲ καμπυλωτά, πλατειὰ θυρόφυλλα ἀπὸ πάνω καὶ μουρωτὸ ἀπὸ κάτω, χρυσοζεντεφί ὀστρακόδερμο, καρφωμένο σὰν τὸ Στρεῖδι στὸ βυθὸ. Ἡ Πίνα δὲν τρώγεται ὁμῆ. Μέσα της βρῖσκεται πολὺν συχνά, κάποιον καβουράκι.

Στιχ. 5. Χανὶ τῆς πέτρας.— Ὅμοιο μὲ τὸν πελαγήσιο Χάνο, μὰ τὸ κορμί του πῶ σφιχτοδεμένο, πῶ γλυκὰ χρωματιστὸ καὶ τ' ὅλο του, θαρρεῖς, πῶ καλόβολο καὶ μὲ πῶ πολλή συμπάθεια θεατὸ.

Στιχ. 5. Πέρδικα.— Λέγεται καὶ Σπέρχα καὶ Πέρχα. Μικρὸ πετρόψαρο κι' αὐτὸ, πὺν βόσκει στὶς πέτρες, μὰ καὶ σὲ φυκόστρωτες ἐκτάσεις.

Στιχ. 5. Κοντσουρίνα.— Ψαράκι, ἀδερφὸ τῆς Λαπίνας, πολυπλού-

μιστο και πολυάγκυθο. Ζωντανό, περασμένο με τέχνη στ' άγκιστρι, είναι τό πιό ξεχωριστό δόλωμα τή νύχτα για τὰ Λαβράκια.

Στιχ. 6. Σκορπίδι. — Ίδὲ σημειώσεις ἀριθμ. 15.

Στιχ. 6. Κίχλα. — Ίδὲ σημειώσεις ἀριθμ. 5.

Στιχ. 7. Στενόμπα. — Τή λέξη τήν ἔπλασα, θέλοντας νά δώσω τὸν ὀρισμὸ τῆς φωληᾶς τῶν μικρῶν πετρόψαρων, πού κυνηγημένα ἀπ' τὰ μεγάλα, κρύβονται μέσα, χωρὶς νά μποροῦν κι' αὐτὰ νά μποῦν.

Στιχ. 11. Λιμά. — Λέγονται γενικῶς τὰ μικρὰ ψάρια, γιατί τοιμποῦν πάντα λιμά.

Στιχ. 12. Γοβιός. — *Ασκημο πετρόψαρο. Κατάμαυρο, μούρο, γκριζο, γκριζοκίτρινο, σταχτι καὶ καφεδι ἀνοιχτό, με λευκὸ καὶ τρυφερώτατο κρέας.

Στιχ. 12. Ψειροῦ Σμαρίδα. — Τὶς πελαγήσιες Σμαρίδες τοῦ βυθοῦ, με ξεχωριστὴ μανία κυνηγᾶ, καθίζει στὴ ράχη τους καὶ βυζαίνει, κάποιον πολυπόδαρο γκριζοπὸ παράσιτο, ψεῖρα, ὅμοιο στοῦ μέγεθος με τὸ μέσα τοῦ ξεροῦ ἀμύγαλου καὶ στοῦ σχῆμα με γελώνα.

Στιχ. 13. Γαλειά. — Ίδὲ σονέττο ἀριθμ. 39.

ΤΟ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΙ.-II

Στιχ. 4. Τὰ λέπια ὡς βγοῦνε ζώντας. — Τὸ Μπαρμποῦνι, για νά κοκκινίσει, πρέπει νά βγοῦν τὰ λέπια του ἀμέσως ἅμα πιαστεῖ. *Όταν εἶναι ψόφιο καὶ τὰ βγάλεις, δὲν κοκκινίζει.

Στιχ. 12. Βολάζω. — Βολή. Ρίχτω βολές, κάνω βολές, θά πει, ρίχτω τὰ δίχτυα καὶ τὰ σηκώνω ἀμέσως. Σιγά, σιγά, ξεκινᾶ ἡ βάρκα ἀπ' τ' ἀκρογιάλι ρίχνοντας τὸ μπαρμποῦνερό δίχτυ καὶ ζώνοντας ἕνα ὀρισμένο μέρος. *Αρχίζουν τότε νά πετοῦν μεγάλες πέτρες. Τὰ ψάρια φεύγοντας ὀλοῦθε φοβερισμένα, μπερδεύουν στοῦ δίχτυ πού τὰ ζώνει. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ στ' ἀνοιχτά.

ΕΙΚΟΝΕΣ.-12

Στιχ. 2. — Ἀρμαλοῦς. Μικρὰ, ἀπὸ τρίχα ἀλόγου πλεγμένα κομμάτια, πού δεμένα τεχνικὰ τὸ ἕνα με τὸ ἄλλο, κάνουν τὴ βόλτα. 4-5 καλοὶ ἀρμαλοῖ, γίνονται ὡς μιὰ ὄργανιὰ βόλτα.

Στιχ. 3. Ζητιάνος παραγάδι. — Οἱ ψαράδες ὀνομάζουν τὰ παραγάδια, πού ρίχνονται γιαλὸ, ζητιάνους, γιατί ὅπως οἱ ζητιάνοι ζητοῦν μικρὰ πράματα, ὅμοια καὶ τὰ παραγάδια τοῦτα, κυνηγοῦνε ψιλὰ ψάρια.

Στιχ. 4. Καὶ τὰ φουσκία ἀπ' τοὺς γκριμοῦς. — Πάνω ἀπὸ μιὰ γέρικη γυμνοκορφὴ τοῦ ἐρημικοῦ βράχου, ἀτάραγο τὸ κῆμα πού γλύφει τ' ἀδριά του πλευρά, σκεπώντας τὴν κούφια, πού καὶ πού βάση του, ὁ δυναμιτιστὴς ψαράς, κρατώντας τὸ θάνατο στοῦ χέρι, σκαλίζει με τὴν ἐμπειρή του

κι' ἔμπτυρη ματιά, τοὺς ὄρατοὺς τῆς θάλασσης βυθοῦς. Μόλις ἰδεῖ καὶ φέρει κατάντικρά του σὲ τόπο βολικὸ τὸ κοπάδι, ἀνάλογα μὲ τὸ ποσὸ καὶ τὸ μέγεθος τῶν ψαριῶν, (Κεφαλοὶ, Λαβράκια, Σαργοὶ) ρίχτει μὲ προσοχὴ καὶ δεξιωσύνη μισό, ἕνα, δυό, τρία πολλὰς φορὰς καὶ τέσσερα, κάποτε, φυσέκια καταπάνω του.

Ἕνα κρύο, παφλαστικὸ βράσιμο, ἕνας ρημαχτῆς κρότος, φευγάτος μέσ' ἀπ' τὸ μικροπύργωμα τοῦ ἀφριστοῦ νεροῦ... καὶ τὸ λιγόστιγμο δρᾶμα τελεῖται, μ' αὐτόματη κι' ἀπόλυτη κυριαρχη τῆ νέκρα!

Τὴν ὄψη, τώρα, τῆς θάλασσης ἀσημώνουν κατάσπαρτα σκοτωμένα ψάρια, μὲ τὴν κοιλιὰ στραμμένη στὸν... οὐρανό!

Δὲ ξέρω, ἂν στὴ γλῶσσα τῶν ψαριῶν, τὸ φαινόμενο λέγεται διαμαρτυρία!... Ξέρω μονάχα, πῶς ἡ καρδιὰ κάθε ἀνώτερου ἀνθρώπου, μ' ἀρματωσιὰ ψηλότερης αἰσθητικῆς, ἀδυνατώντας νὰ χωρέσει τὴ δυνατὴ συγκίνηση, σκιρτᾷ κι' ἀπειθαρχεῖ, ἀνυπόταχτη σ' ὅ,τι λέγεται ρυθμὸς καὶ πῶς ἡ σκέψη κάθε ἀνώτερου φυσιολόγου κι' ἐρευνητῆ, λαβωμένη ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη ἀδικία, στρέφεται κι' αὐτὴ στὸν... οὐρανό!

Μακρυάθε μιὰ δρομερὴ βάρκα, κρυμμένη ὡς τώρα κάτου ἐκεῖ, πίσω ἀπὸ μιὰ μεγαλόπετρα, σκίζει τὰ γαλάζια ἀτλάζια, φιλώντας τὰ βρεχάμενά της οἱ πλωραφοὶ καὶ φέρνεται γοργολάμνουσα στὸν τόπο τοῦ ξολοθρεμοῦ! Τὸ χέρι κ' ἡ ἀπόχη ξασημώνουν, τώρα βιαστικὰ τὴν ὄψη τῆς θάλασσης κι' ἀσημώνουν πρησιόπλωρα τὴ βάρκα, πετώντας μέσα της τ' ἀστραφτερά ψάρια. Τὸ καμάκι, δείχνοντας κι' αὐτὸ τὴ μεγαλόπρεπὴ του χάρη, δίνει θριαμβικὰς ἐξετάσεις, κυνηγώντας καὶ καμακόνοντας τὰ λιγοθυμισμένα στὸ βυθό!

Μὰ κει πάλι, πού δὲ φτάνει τὸ μάκρος του, φτάνει μὲ μιὰ του βουτιά, κάποιον μικρὸ, λογικὸ σκυλοπόταμο, πού κρυμμένο κι' αὐτὸ πίσω ἀπ' τοὺς βράχους, ἔπεσε μὲ τὸ πέσιμον τοῦ φουσεκιοῦ στὸ γυαλό! Στὴν ὄψη, τώρα, ἀπ' τοὺς βυθοῦς, προβάλλει γιὰ στερενὴ φορὰ, γοργόπνοο, τὸ σκυλοπόταμο, κρατῶντας τὸ στερενὸ πελώριον Λαβράκι ἀπ' τὰ βρόχια καὶ ρίχνοντάς το στὴν ἀπόχη, πού ἕνα χέρι ψηλάθε τὴν κρατᾷ. Μ' ἕνα σάλτο πᾶ στὴ βάρκα καὶ μιὰ κλωτσιὰ στὸν αἰθέρα, ζυγίζει μὲ τὴν κοιλιὰ στὴν κουπαστὴ καὶ πέφτει μὲ τὸ κεφάλι στ' ἀμπάρι. Ὅλα τελέσαν! Κι' ἡ βάρκα ἀλαργάρεϊ σιγά, σιγά! Ἐρημιὰ καὶ γαλήνη πάλι σὰν καὶ πρῶτα στὸ πέλαο! Μονάχα οἱ τόνοι κάποιου παλιοῦ θαλασσινοῦ τραγουδιοῦ, φερμένοι ἀπ' τῆς ἀντικρυνῆς πούντας τὸ χαλασμένο τρεχαντήρι, καβάλλα στὶς γυαλίσιες αὖρες, ξεσηκώνουν τὴν πονεμένη καρδιά!...

Στιχ. 5. Μανιάτη γρίπο. — Εἶναι ὁ μικρὸς γρίπος. (Τράτα).

Στιχ. 6. Σεμπράτσωμα. — Τὸ βγάσιμο τῶν ψαριῶν ἀπ' τὸ δίχτυ.

Στιχ. 6. Παγούρια πιάνουν μὲ δαυλοῦς. — Ἴδὲ σημειώσεις ἀριθμ. 36. (Γυαλό μπρὸς στὴ διαδόφλογα ἀκρανοίγει).

Στιχ. 7. Καὶ μὲ καλάμια τοὺς Σαργούς. — Στὴν ἀπάνω ἄκρη κάποιου λυγεροῦ καλάμιου, 2-3 ὀργυιὰς μακρὸ, δένεται ἕνα γερό, ψιλὸ νῆμα, λίγο μακρύτερο ἀπ' τὸ καλάμι, πού καταλήγει σ' ἕνα σκαντήλι (μολυβαριά). Κάτω ἀπ' αὐτὸ κρέμεται μιὰ μιση πιθαμὴ ἕνα νηματάκι, ἢ μιὰ μακρυά.

πολύ γερή μερούνα, μ' ἓνα καλοδεμένο σαργίσιον ἀγκίστρι στὴν ἄκρη.

Εἶναι ὄραϊο τὸ ψάρεμα, νύχτα, μὲ τὸ καλάμι. Ὁ Σαργός, τὸ πιὸ ξυπνὸ ψάρι πού ξέρω,τσιμπᾷ μονάχα στὸ σκοτάδι, μὰ σὰν ἴδει φῶς, ἀλαργάρε καὶ δὲ ζυγώνει πιά νὰ ξανατσιμπήσει ὡς τὰ ξημερώματα. Γιὰ τοῦτο κι' ὁ σαργοποιάστης, ὁ μερακλῆς, δολώνει πάντα μέσα σ' ἓνα καλάθι, τὸ βάθος του ποῦ φωτίζει κάποιο μικρὸ κλεφτοφάναρο. Ἀπ' τὰ δολώματα, χόρια ἀπ' τὴ ζωντανή Γαρίδα, τὴ φρέσκια Σαρδέλλα καὶ τὸ ζωντανὸ σκουλήκι (Μιδιά. Ἴδὲ σονέττο ἀριθμ. 32) ὁ σταχτής, κοντοπόδαρος Τσαγανός, εἶναι τὸ πιὸ ἐλκυστικὸ προδόρπιον τοῦ Σαργοῦ.

Στιχ. 10. Ἀρμιδιά. — Βόλτα. Ἀπετονιά.

Στιχ. 11. Μπεζόβολος. — Ἐνα κομμάτι δίχτυ στρογγυλὸ, μὲ ὅσπειρα στρογγυλά βαριδία ἀπὸ μολύβι σὰ χοντρά κεράσια γύρω γύρω στὴν ἄκρη του, (γιαζᾶς) μὲ μιὰ μεγαλούτσικη τρύπα στὸ κέντρο, τὸ γύρω της ποῦ ζώνει τὸ κάτω ἄκρο κάποιου σκοινιοῦ, 4-5 ὄργυιες μακρὸ καὶ ποῦ ἀπλωμένο ἀλάκερο τὸ δίχτυ, σκεπάζει μιὰ στρογγυλὴ περιοχὴ τοῦ βυθοῦ τῆς θάλασσης, 3-4 μέτρα.

Ὁ Μπεζόβολος ρίχεται μόνο στὰ ρηχά, νύχτα, μὲ τὸ σκοτάδι καὶ μὲ τὸ φεγγάρι. Τὶς αὐγῆς καὶ τὸ σούρουπο μόνο σὲ θολωμένα νερά, ἢ σὲ δολωμένες θολωσιές καὶ ποτὲ σὲ λαγαρὰ νερά μὲ τὰ ψάρια θεατὰ στὸ βυθό, γιατί μὲ τὸ ἀπλωμά του στὸν αἰθέρα, προτοῦ ἀκόμα τὰ βαρυσκόλυβά του ἀγγίσουν τὴν ὄψη, τὰ ψάρια εἶναι φευγάτα. Ὁ Μπεζόβολος ρίχεται ἀπ' τὴ στεργιά καὶ πάνω ἀπ' τὶς ξενερισμένες πέτρες. Εἶναι δυὸ λογιῶ. Ὁ ἓνας ὅπως τὸν περιγράφω παραπάνω κι' ὁ ἄλλος πανόμοιος μ' αὐτόν, μὲ τὴ διαφορὰ πῶχει μέσα 3-4 σκοινιά, (στίγχοι) ποῦ τραβώντας τα μόλις πέσει στὴ θάλασσα, σέρνουν τὰ μολύβια πρὸς πάνω σχηματίζοντας μιὰ τσέπη, ποῦ μέσα της μνήσκουν τὰ ψάρια.

Τὸ δεύτερο μπορούμε νὰ τὸν σύρουμε ἔξω στ' ἄκρογάλι χωρὶς νὰ ξεφύγουν τὰ ψάρια τὸν πρῶτον ὅμως ὄχι.

Στιχ. 14. Ἀναρέσα. — Ἡ αὐτόματη κι' ἀκαταμάχητη, ρουφήχτρα δύναμη, ποῦ γεννιέται τὴ στιγμή, ὅπου κάθε τεράστιο κύμα, ἀφοῦ ξεσπάσει σ' ἀμμουδερὸ κατάγιαλο, ἢ σὲ βράχο, πισωδρομεῖ. Ἀόρατα χίλια χέρια σὲ τραβοῦν, θαρρεῖς, πίσω, γιὰ νὰ σὲ ξετινάξουν σὲ λίγο μὲ τὸ δεύτερο ξεσπασμα τοῦ κύματος πάλι ἐκεῖ ὅποθε σὲ τραβήξαν. Εἶναι ἡ φριχτὴ στιγμή, ποῦ πνίγουνται οἱ ναυαγοί, ὅσο καλά κι' ἂν ξέρουν νὰ κολυμποῦν, γιατί σὰν εἶναι βράχος, σκορποῦν ἀπ' τὰ χτυπήματα οἱ σάρκες· σὰν εἶναι ἄμμος, τὸ δυνατὸ τράβηγμα τῆς ἀναρέσας κλωθοτυλίγει τὸ κορμί μὲ τὸν ἄμμο, ὁ ἄνθρωπος παλευδώντας ἀποκάνει, ζαλιζεται καὶ πνίγεται.

Ἐνα μαχαίρι, ποῦ τὸ μήγουν στὸν ἄμμο γιὰ νὰ κρατηθοῦν κάπως, λιγεύοντας ἔτσι τὴν ὀρμὴ τοῦ πισωτραβήγματος, ἢ μιὰ καβύλια, — μεγάλο σιδερένιο μυτερὸ καρφὶ χωρὶς κεφάλι, — σώζει, πολλές φορὲς, τὸν προνοητικὸ, θαλασογνώστη, μὰ κι' ἄξιο ναυαγό!

Πιστεύω πῶς ἡ λέξη «ἀναρέσα» θάγινε ἀπὸ τὸ ἀνά καὶ ρέω.

Ο ΑΧΙΝΟΣ.-13

Στιχ. 12. Γλωσσίδια πορφυρά.—'Ο Ἀχινός δὲν εἶναι, οὔτε κάτι χορταστικό, μὰ οὔτε καὶ ὡς μεζὲς κάτι ξεχωριστό.

Δὲν ἀρνιέμαι, πὼς τὰ πορφυρά γλωσσίδια του γαργαλίζοντας μὲ τὴν τρυφεράδα τους «τὰ ἐπιθήλια» τ' οὐρανίσκου καὶ τοῦ οἰσοφάγου, φέρνουν κάποια ἀπόλαυση γενυστική, μὰ γενικά ὁ Ἀχινός δὲν εἶναι κάτι ξεχωριστὰ λαχταριστό, ὡς θαλασσινό.

Ο ΣΤΡΟΥΜΠΟΣ.-14

'Ο Στροῦμπος εἶναι χουχλίδι στρογγυλὸ καὶ τρώγεται. Τόσο τὸ κορμί του, ὅσο καὶ τὸ ζουμί του, εἶναι νοστιμώτατο. Καὶ μὴ λαϊκὴ παροιμία: Τὸ Μάρτη μὲ φαε, ἄς εἶμαι καὶ Στροῦμπος.

Ο ΧΟΧΛΟΣ.-15

Στιχ. 9. Κυνηγῶ τῆ Γαλειά.— Ἴδε σονέττο ἀριθμ. 39.

Στιχ. 10. Σκαρμός.— Ὅμοιο μὲ σκαρμὸ βάρκας, ἴσιο ἓνα ψάρι, χωρὶς καμιὰ χτυπητὴ ὁμορφιά καὶ χάση, σκέτος μικρὸς Μπακαλιάρος, μὲ φιλό λέπι, πολὺ φιλά, μουρωτά, πρὸς μέσα γυριστὰ δόντια καὶ μὲ λευκὸ, νόστιμο κρέας. (Μερλοῦται).

Στιχ. 10. Τὸ Σκορπίδι.— Σκορπιός. Ἐνα κοντόπλασο, σβέλτο ψάρι, μ' ἀγκαθερώτατο, χοντρὸ κεφάλι, κορμι σκοῦρο πρὸς τὸ καφεδί καὶ μὲ λευκὸ νόστιμο καὶ σφιχτὸ κρέας. Τὸ Σκορπίδι χτυπᾷ, μὰ τὸ χτύπημά του δὲν πονεῖ σάν τοῦ Δρακονιοῦ. Στὴ στεριά καὶ σὲ ἴσκιω, τὸ Σκορπίδι ζεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ψάρι, τόσο, ποῦ 3—4 ὥρες ὕστερα ἀπ' τὸ πιάσιμό του, κόβοντάς του τὰ φτερά γιὰ τὴ χύτρα, πετιέται ἀκόμα καὶ σπαρταρᾷ. Τὸ Σκορπίδι τσιμπᾷ σ' ὅ,τι βρεῖ.

Η ΠΕΤΑΛΙΔΑ.-16

Στιχ. 8. Γαῦροι.— Οἱ θαλασσινοὶ λέν: γαῦρισε ὁ καιρός.

Στιχ. 9. Μαῖστρος.— Βορειοδυτικὸς ἀγέρας.

Στιχ. 10. Σαγανάκι.— Τὸ ξαφνικὸ καὶ γοργόδρομο ἀεράκι, ποῦ περνᾷ σάν ἓνα σκοῦρο σούρωμα πάνω ἀπ' τὴν ἀκύμαντην ὄψη τῆς θάλασσας.

Στιχ. 11. Πετροβυζάχτρα καὶ πετρογλυφοῦσα.— Πλάθω τίς δυὸ λέξεις, γιατί ἡ Πεταλίδα γλύφει καὶ βυζαίνει. Βρίσκονται γιὰ τὸ πέτρες, ποῦ μὲ τοὺς μῆνες δείχνουν τὸ μέρος μιᾶς βγαλμένης μεγάλης Πεταλίδας, ὅπως βρίσκονται καὶ μέρη πὰ στίς πέτρες, ποῦ βγάζοντας τὴν Πεταλίδα ἀπὸ πάνω τους, δὲ φαίνεται πὼς ἔλειψε τίποτε ἀπὸ κεῖ. Ἡ Πεταλίδα στὴ δευτέρῃ περιπτώσῃ, ἔγλυψε τὸ πετρόχνοδο καὶ προχω-

ροῦσε' στην πρώτη, σάν ανάσανε την εὐωδιά του χουδιού και τὸ κατάφαγε, ἄρχισε νὰ βυzaίνει και τὴν πέτρα.

Τὶ μυστήριον ποὺ κρύβουν και ποιούς ὀρίζοντες ἀνοίγουν σὴ σκέψη ὄλα αὐτὰ τὰ ὑπόζωα κάτω ἀπ' τὸ πέτρινό τους ντύμα! Πόσους τόμους θὰ μπορούσε νὰ γράψει κανεὶς, μπαίνοντας σὴν ἀνατομία τους και σὴν ζωὴ τους, τὴν κρυὰ και σιωπηλή!

Ο ΞΙΦΙΟΣ.-17

Στιχ. 5. Στὸ ἑφτάπαχο Σιβρί. — Ἴδὲ σημειώσεις ἀριθμ. 22.

Στιχ. 6. Ἡ λαύρη Συναγρίδα. — Ἀρπαχτικὸ κ' ὄρημητικὸ ψάρι, πολὺ δυνατό, μὲ κοφτερά, μεγάλα δόντια και τόσο κεφαλοδύναμο, ποὺ σάν πιστεῖ σὴ βόλτα και πάρει τὸ κεφάλι του βόλτα πρὸς τὰ βύθη, δὲ ξερω ποιά μερσίνα και ποιὸ χέρι τεχνίτη μπορεῖ νὰ τ' ἀγαντάρει και παλεύοντας τὸ μ' ὄλα τὰ τερτίλια τῆς πείρας και τὴ γνώση τῆς δυναμικῆς ἀνεκτικότητος κάθε ψαριοῦ, νὰ τὸ φέρει χωρὶς ἀβάρια ὡς τὴν ἀπόχη, γιατί βέβαια χωρὶς αὐτήν, τέτοιο ἓνα ψάρι μέσα ἀπ' τὴν κουπαστὴ δὲν παίρνεται.

Στιχ. 12. Ψάρι πανάκριβο. — Ἐρχεται ἐποχή, ποὺ ὁ Ξιφίος εἶναι πῶ ἀκριβὸς ἀπ' τὴ Γλώσσα κ' ἀπ' τὸ καμπουρομπάρμπατονον. Ἡ γλυκεῖα τρυφεράδα του κ' ἡ μυθικὴ του νοστιμάδα, (σουβλάκι μὲ δάφνη) σ' ὅσους τὸν φάγαν και ζοῦν σὲ μέρη ποῦ δὲ ψαρεύεται, φέρνει κάποια αὐτόματα ἐνόχληση σὴ γλώσσα και λιγούρα!

Η ΚΟΛΛΗΤΣΙΔΑ.-18

Στιχ. 5. Κολλημένο. — Ἡ κοιλία του κλίνει πρὸς τὸ γκρίζο' εἶναι πάντα λιγο φαρδύτερη ἀπ' τ' ἄλλα μέρη τοῦ κορμιοῦ του, κολνᾷ τὸ δάχτυλο σάν τὴν ἀγγίσεις κ' εἶναι πάντα κολλημένη μὲ τὴν πέτρα.

Στιχ. 6. Λαθό. — Τὴ λέξη τὴ δημιούργησα και τὴν ἔγραψα, παρ' ὄλη τὴ διαμαρτυρία κάποιου φίλου μου ποιητῆ πὸς δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πλάθω λέξεις ἀπὸ τὴ ρίζα τους. Εἶναι λάθος νὰ πλάθονται λέξεις, μὰ τὸ «λαθό» λάθος δὲν εἶναι. Στὴν καθαρεύουσα λέμε. «Λανθάνον ἔλκος τοῦ στομάχου». «Ἰχθύδιόν τι πορφυροῦν, βιοὶ λανθάνον ὑπὸ πέτραν». Ἄς τὸ κάνουμε τώρα λιανὰ και και σὲ στίχο.

Κάποιο ψαράκι πορφυρό,
ποὺ ζεῖ λαθὸ κάτου ἀπ' τὴν πέτρα.

Ο ΒΑΤΟΣ.-19

Στιχ. 1. Καλκάνι. — Ἴδὲ σονέττο ἀριθμ. 40.

Στιχ. 2. Σαλάχι. — Ἴδὲ σημειώσεις ἀριθμ. 8.

Στιχ. 3. «Σιλάχι». — Λέξη τουρκ. Ὀπλο, ἄρμα.

Στιχ. 6. Ὀχτρος τοῦ Κελεριοῦ. — Γιὰ τὸ Κελερί ἰδὲ σονέττο ἀριθμ. 8.

Στιχ. 1. Τοῦ Βόλτατζη. — Βόλτατζης εἶναι ὁ ψαράς, πού ψαρεύει χρόνο καιρὸ μονάχα μὲ τίς βόλτες.

Ο ΚΕΦΑΛΟΣ.-21

Στιχ. 1. Θαλασσινὸ μὰ και τῆς λίμνης ψάρι. — Ἄπ' τοὺς Κέφαλους τῆς λίμνης γίνονται οἱ περιφήμοι λικουρίνοι, τὰ καπνιστὰ αἰνίτικα, (νίτικα) ἂν κι' αὐτὰ δὲν τὰ κάνουν μόνο στὴν Αἴνο. Οἱ Κέφαλοι τῆς θάλασσης εἶναι πιὸ καθάριοι, πιὸ λαμπεροὶ και πιὸ νόστιμοι.

Στιχ. 7. Καλαμωτό. — Κάποιος ἔμπειρος σκοπός, καθισμένος πὰ σ' ἕνα πρόχειρο σανιδένιο σκαμνὶ ἑνὸς καντοῦ, πρόχειρου καθαριοῦ, πού ὑψώνεται πάνω ἄπ' τὴν πλώρη τοῦ ψαροκαΐζου, ἢ ὀρθὸς πάνω ἀπὸ μιὰ ψηλωσιὰ τῆς στεριάς, δείχνει μὲ σήματα, πῶς τὸ κοπάδι βόσκοντας, ἢ κυνηγητὸ περνᾷ.

Δυὸ καΐκια (ψαροάδικοι μπυγιαντέδες μὲ πλώρη και πρύμη λιγνὴ) ἀσάλευτα, μὲ πρῦμες φύλητες, μὲ τροπομένα κι' ἔτοιμα, σηκωμένα τὰ κουπιὰ, μὲ τίς πλώρες λοξὰ στραμμένες πρὸς τὴ στεριά και μ' ἕνα κοινὸ, ἑνωτικὸ δίχτυ, στοιβαγμένον πὰ στῆς πρύμης τὸ μικροκούβεργο, μόλις δώσει τὸ σύνθημα ὁ σκοπός, ἀρχίζουν μονομάς τὸ ριζιμο τοῦ δικτυοῦ στοῦ γιאלό, λάμνοντας και τὰ δυὸ μὲ βαπορῖσια γρηγοράδα πρὸς τὴ στεριά και ζώνοντας τὸ ποθητὸ κοπάδι, ἀτσάκωτο ἀκόμα πού φτερώνει τοὺς μαλαματένιους πόθους τῶν μικρῶν και μεγάλων μερτικάρηδων! Κι' ἀρχίζει τότε τὸ ἐξάισιον ὄραμα τοῦ πηδήματος τῶν Κέφαλων ἔξω ἄπ' τὴ θάλασσα σὲ ὕψος και μᾶκρος καταπληχτικὸ. Οἱ Κέφαλοι, τώρα, ἀνίκανοι νὰ ξεπηδήσουν τὸ μᾶκρος τῶν καλαμῶν, πού ἀλλάργα μιὰ δυὸ ὀργυιές τὸ ἔνα ἄπ' τ' ἄλλο πλένε, ἑνωμένα μὲ τὸ πρόσθετο, διάμεσο δίχτυ πού πλέει κι' αὐτὸ, πέφτουν σπαρταριστοὶ μέσα στοῦ καλαμωτοῦ και τὸ ἄπ' ἔξω καικι τοὺς μαζεύει. Τὸ ἀπὸ μέσα καικι καμακιάζει τώρα γραμμὴ ὄσους δὲ σαλτάραν γιὰ νὰ σωθοῦν κι' ὄσους κουτοπόνηρα κρυμμένοι, μὲ λυγισμένον τὸ σῶμα σὰν κόμμα, πίσω ἀπὸ κάποιο μικροσκοῦτιδο τῆς ἀμμουδιάς, νομίζουν πῶς θὰ σωθοῦν!

Στιχ. 11. Ὁ ἀρσενικὸς στὴ γέψη κ' ὑπερέχει. — Ἡ σάρκα τοῦ ἀρσενικοῦ Κέφαλου εἶναι πιὸ νόστιμη και πιὸ σφιχτὴ ἄπ' τὴν πλαδαρὴ και στουπιαζμένη τῆς Μπάφας, πού ζωντανή, πολλές φορές, τὴ χρειάζονται γιὰ κρᾶχτρα τῶν ἀρσενικῶν. Κι' εἶναι πολὺ ὁμορφο τὸ ψάρεμα τοῦτο, πού κρύβει κάποιο ἀτραγούδιστο θέλγος τῶν ψαρικῶν ἐρώτων!

Στὴ βάση τοῦ κεφαλιοῦ και στὴν οὐρὰ τῆς ζωντανῆς Μπάφας περνοῦν μιὰ γάσα (ναυτικὴ λέξη, θηλιά) ἀπὸ ψιλὸ νῆμα και τὴν ξαπολᾶν πάνω ἀπὸ μιὰ ψηλόπετρα στοῦ γιאלό. Ἡ κρᾶχτρα, σύμφωνα μὲ τὸν πόθο τοῦ λυτρωμοῦ, πού τὴν κυριεύει, τραβᾷ πέλαο, ὅπου νάσου ὁ πρῶτος ἀρσενικὸς.

Σὲ λίγο προκάνει ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ὁ ἑκατοστός καὶ τὸ πολυόρημα μὲ τὰ γλυκοτριφυρίσματα παίρνει καὶ δίνει. Σιγὰ, σιγὰ τότε ὁ ψαρᾶς τραβᾷ τὴ Μπάφα γιὰλὸ, ἀκολουθώντας τὴν αὐτόματα κ' οἱ πολιορκητές. Μόλις τὸ κοπάδι φτᾷζει κεῖ πού τὸ θέλει ὁ ψαρᾶς, ἕνα γοργό, ὑπερθαλάσσιο, βαρὺ σύγνεφο, ὁ μπεζόβολος, πέφτει καὶ χάνεται στὰ νερά, δίνοντας τέρμα στοὺς γλυκασμοὺς κ' αἰχμαλωτίζοντας τοὺς τρυφεροὺς ἔραστές! Τὰ σκληρὰ δάχτυλα τοῦ ψαρᾶ, σφίγγουν τώρα πάνω ἀπ' τὴν πλεχτὴ σκεπὴ τὰ κεφάλια τῶν ψαριῶν, ἀφίνοντας ζωντανὴ μόνο τὴ Μπάφα νὰ πελαγοδρομήσει πάλι καὶ νὰ καλέσει, ποιὸς ξέρει πῶς, μέσα στὸ ὑγρὸ μάκρος, τ' ἀνύπαρχα κ' ἀόρατα νέα θύματα.

Τὸ ἴδιο ψάρεμα, λέν, γίνεται καὶ μὲ τὸ Σκάρο, μὰ στὴν ὄψη τῆς θάλασσης τοῦτο καὶ μὲ τὴν ἀπόχη.

Ψάρεμα, πού δὲν τόκανα, καὶ θέαμα, πού δὲν τόδα.

Στιχ. 13. Λιμὸ τότε τοιμπᾶ. Ὁ Κέφαλος ψαρεύεται μὲ ψιλὴ τρίγινη βόλτα καὶ μὲ τὸ πιὸ ψιλὸ ἀγκίστρι, πού εἶδε ποτὲς ἀνθρώπου μάτι (ἀνοικτὸ μπεντένι.) Ποτὲ δὲ λουχιτίζει τὸ δόλωμα τὸ πιπιλιζει μόνο ὥσπου νὰ πιαστεῖ.

Στίς καλὲς μέρες τοῦ χειμῶνα, ἀνάμεσα στὰ δυὸ γεφύρια τῆς Πόλης καὶ μέσ' ἀπ' τὸ παλιὸ πρὸς τὸ βυθὸ τοῦ Κεράτειου, πενήντα, ἑκατό, καὶ διακόσιες, πολλὲς φορὲς, βάρκες, ψαρεύουν Κέφαλους. Καὶ παίρνει τὸ ψάρεμα τοῦτο τὴν ὄψη ἀληθινοῦ ἀνατολίτικου πανηγυριοῦ. Ἀνάμεσα στὶς βόλτες πού ψαρεύουν, βολτατζάρουν καὶ κάτι κάταστροι, πελώριοι Κέφαλοι, (χάσικοι) πού ποτὲ δὲν τοιμποῦν, οὔτε πιάνονται σ' ἀγκίστρι. Τὰ θαυμάσια αὐτὰ ψάρια, πού χαίρεται ὁ ἄνθρωπος μονάχα νὰ τὰ θεωρεῖ, ἔχουν εὐδοκασμένη τὴ σάρκα καὶ κάτι λείπια ἀστραφτερὰ σὰ μεγάλα ἀσημένια φλουριά. Μὰ καὶ τὸ ψάρεμά τους εἶναι παράδοξο καὶ πρωτότυπο. Ἐνα μικρὸ τετράγκιστρο ἐργαλεῖο, ἀδόλωτο, μὲ τὸ μέσα τῶν ἀγκιστριῶν στραμμένο πρὸς τ' ἄπάνω, ὅμοιο μὲ δυὸ σταυρωτές, μικρὲς ἄγκουρες, δεμένο ἀπὸ μιὰ πολὺ χοντρή, τρεῖς φορὲς σὺν τὴ συρτὴ (ἰδὲ σονέττο ἀριθμ. 29) τρίγινη βόλτα, (τσαρπιμᾶ;) πέφτει σιγὰ σιγὰ στὸ γιὰλὸ καὶ φτάνει μιὰ ὄργυια πάνω ἀπ' τὸ βυθὸ. Τὸ χέρι τοῦ ψαρᾶ κρατώντας ἀκίνητο τὴ βόλτα αἰσθάνεται τώρα, πῶς κάποιος τὴν ἀγγίζει στὰ βαθειὰ καὶ τὸ καρδιοχτύπι ἀρχινᾷ. Εἶναι πελώριος ἕνα: Κέφαλος, ἀξέγνοιαστος πού τριβεται καὶ ξυέται πᾶ στοὺς ἄρμαλους καὶ στοὺς χοντροὺς ἀγκιδωτοὺς κόμπους τῆς βόλτας. Κι' ὑψώνει μὲ ὀρμὴ τὸ χέρι του ὁ ψαρᾶς (τσαρπιζω) καὶ τὸ τετράγκιστρο τὸν καρφώνει ὅπου τὸν βρεῖ.

Στιχ. 14. Μὰ μόνο σὲ σκουλήκι. Ἴδὲ σονέττο ἀριθμ. 32 ἢ Μιδιά.

ΤΟ ΔΕΛΦΙΝΙ.-22

Στιχ. 8. Καρέλια.— Εἶναι οἱ μικρὲς Παλαμίδες ὡς 150 δράμια.

Στιχ. 9. Σιβρί ἢ Ντορίκι.— Ντορίκι εἶναι ἡ Παλαμίδα πάνω ἀπὸ 1 ὀκά. Σιβρί εἶναι τὸ Ντορίκι ἀπὸ 3 ὀκάδες κ' ἄπάνω. Εἶναι τὰ ψάρια **Θαλασσιὰ**

πὸν κομμένα καὶ παστωμένα σὲ χοντρά κομμάτια παίρνουν τ' ὄνομα λακέρτα, πὸν τόσο πολὺ τὴν ὕμνησαν καὶ πὸν στὴ θύμησὶ τῆς γλύφεται κανεὶς καὶ συχνοκαταπίνει. Κάθε προκλητικὸ κι' ὄραϊο κομμάτι λακέρτας, λέγεται τάκος. Δὲ ξέρω, ἂν ἡ λέξι τάκος, πὸν ἀθέλητα ξεφεύγει κάποτε ἀπ' τὸ στόμα στὴ θεὰ κάποιας περνάμενης ἐπιβλητικῆς κορμοστασιάς, παίρνει τὸ μεταφορικὸ τῆς κάλλος ἀπ' αὐτοῦ.

Στιχ. 13. Στὴν πλώρη μπρὸς πὸν τρέχει. — Δὲν εἶδα, μήτε ξέρω ψάρι νὰ τρέχει μὲ τόση ἐπιμονὴ καὶ τόσα παιγνιδίσματα μπρὸς ἀπ' τὴν πλώρη τῶν πλεούμενων καὶ τόσο νὰ τέρπεται στὴν ὄψη. Οἱ παλιοὶ θαλασσινοὶ, λέν, πῶς τὸ Δελφίνι σκάζει σὰ δὲ μπ' ρέσει νὰ φτάζει καὶ νὰ προσπτεράσει τὸ πλοιο, πὸν θὰ στοχαστεῖ. Δὲν τὸ πιστεύω, γιατί δὲ φαντάζομαι νὰ βρῆσκαται σκάφος, μ' ὄσα μίλλια κι' ἂν παίρνει τὴν ὄρα, πὸν θὰ μπορούσε νὰ παραβγεῖ στὴ φευγάλα μὲ τὸ σβέλτο καὶ δρομερωτάτο Δελφίνι. Μὰ κι' ὄταν παρατιέται ἀπ' τὸν ἀγῶνα δρόμου, τί μεγαλεῖο πὸν παίρνει τὸ στερνὸ βούτηγμά του στὰ βύθη! Πίσω του σκορπᾷ ἓνα κόσμιν ἀπὸ ὕγρα, πυροκαμένα ζαφείρια καὶ διαμάντια, πὸν θέλγουν φράζοντας τὴ ματιὰ κι' ἄορατο, ἀπαρακαλούθητο πιά, τ' ὄραματιζεσαι κυνηγώντας τὸ στὴν ἄβυσσο μὲ τὸ νοῦ!

Στιχ. 14. "Οκία. — Εἶναι οἱ δυὸ μεγάλες, θαλασσοβλεποῦσες τρύπες, δεξιὰ κι' ἀριστερὰ στὴν πλώρη κάθε ἀνώτερον ἄρμενου, πὸν ὁ γῦρος τους εἶναι ντυμένος ἀπὸ χυτὸ σίδηρο καὶ πὸν ἀπὸ μέσα τους γοργοδιαβαίνει στοιχειοκράχτρα κι' ἀργονεβαίνει ἄβυσσοψάχτρα καὶ φυκοστόλιστη ἢ βαρεῖα ἄλυσσιδα (καδένα) τῆς ἄγκουρας.

ΜΠΟΥΝΑΤΣΑ 23

Μπουνάτσα. — "Ὅταν δὲν κουνιέται φύλλο καὶ τὴν ὀλόϊσιαν ὄψη τῆς θάλασσας δὲν τὴν σουρῶγει πνοή.

Στιχ. 6. Λάκκο ἄλλα σκάφτον στὰ ρηγά! Δυὸ, τρία, τέσσαρα μέτρα μακρὰ ἀπ' τὴ στεριά κι' ἓνα ὡς δυὸ γόνατα βαθειὰ μέσα στὴ θάλασσα σκάβουν μεγάλους καὶ βαθειοὺς ὡς δέκα πόντους λάκκους στὸν ἄμμο, τοποθετώντας μέσα τους τὰ καλοδόλωτα, μερσινοδεμένα ψιλὰ ἀγκίστρια μᾶς μπαρμπουνερῆς καλαμοκρέμαστης βόλτας. Μισὸ «Πάτερ ἡμῶν» ὕστερα ἀπ' τὸ τέλεμα τοῦ σκάψιμου, προτοῦ ἀκόμα ξεθολώσουν καλὰ τὰ νερά, προβάλλουν ἀπ' ἀνοιχτὰ, μέσα στὰ καθάρια νερά, νεραϊδολαλημένα κοπαδάκια — τὰ καυμένα τὰ Μπαρμπούνια — μὲ τὴν πλώρη στὸ θολωμένο λάκκο. Ἡ θολούρα σὲ λίγο λιγεύει καὶ στὸ βυθὸ καὶ στίς πλαγιὰς τοῦ λάκκου βλέπεις καρφωμένα Μπαρμπούνια μὲ τὸ μισὸ κεφάλι χαμένο στὸν ἄμμο! Σκαλίζουν! Σκαλίζουν καὶ τρῶν Μιδιές. Ἡ νηματένια βόλτα τώρα, σιγά, σιγά, τεζάρει, ἢ λυγερὴ πούντα τοῦ καλαμοῦ σαλέβει ἀπαλά, στέλνοντας χαρμόσυνα μνηήματα στὸ χέρι τοῦ ψαρᾶ, πὸν ὀλόχαρος σηκώνει τὸ καλάμι μὲ κρεμαστά δυὸ Μπαρμπούνια σπαρταριστά!

Στιχ. 8. Μιδιές. — Ἰδὲ σημειώσεις ἀριθ. 32.

Στιχ. 12. Σὰ φρεσκάρει.— Ὃταν ὁ ἀγέρας γίνεται ὀλοένα πιὸ δυνατός. Οἱ θαλασσινοὶ λέν: Φρεσκάρισε ὁ καιρὸς.

Ο ΓΛΙΝΟΣ.-24

Γλίнос.— Τὸ γνωστὸ παιγνιδιάρικο ψαράκι ἀνάμεσα στὶς πέτρες τῆς ἀκροθαλασσιᾶς.

Σὲ πολλὰ μέρη τὸ λέν: Σαλιάρη.

Ο ΦΡΑΓΚΟΓΛΙΝΟΣ.-25

Φραγκόγλιнос.— Δὲ ξέρω ποιά σχέση ἔχει τὸ ψαράκι αὐτὸ μὲ τοὺς Φράγκους καὶ πῶς καὶ πόθε λῆρε τ' ὄνομά του. Ἴσως ὁ λαὸς βλέποντάς τον ἔτοι παρδαλὰ ντυμένο, — φράγκικα — τούδωσε τὸν τίτλον αὐτὸν τῆς εὐγένειας!

ΤΟ ΣΚΥΛΟΨΑΡΟ.-26

Στιχ. 3. Σὰν χῶμα δυὸ λογιῶ. Τὸ Σκυλόψαρο στὸν κόσμον τῶν ψαράδων, εἶναι γνωστὸ μετὰ γενικὸ ὄνομα «Σκύλος». Οἱ ἀντιπροσωπευτικοὶ τοῦ τύπου εἶναι δυοί: ὁ Δροσίτης, ὁ χωματοκαφεδῆς, πού ὡς μιὰ, δυὸ, τρεῖς, τέσσερες ὀκάδες τρώγεται, σὲ πολλὰ μάλιστα μέρη μὲ ξεχωριστὸ φανατισμό, κ' ὁ γκοῖζος Γάτος, ὁ πιὸ λυγερόκορμος, μὲ κατάσπαρτες, μαῦρες πὰ στὴ ρόχη του βούλες, τόσο μεγάλες, ὅσο ἄσκεπο μαῦρο τόπο ἀφίνει τὸ ἀνοιχτὸ βλέφαρο μιᾶς μεγαλοματούσας. Τὸ κρέας τοῦ Γάτου, ἂν καὶ φέρνει μιὰ βαρεῖά βόχα, τρώγεται ἀπὸ πολλοὺς.

Στιχ. 4. Κε' οὐρὰ κοφτὴ σὰ μιὰ κυρτῆ. Τὸ Σκυλόψαρο ἔχοντας μιὰ τεράστια κορμικὴ δύναμη, ὄχι μονάχα δαγκάνει, μὰ καὶ χτυπᾷ καὶ κόβει μὲ τὴν ἀπάνταστα λυγρὴ του οὐρὰ. Ποτὲς δὲ λουχιτίζει σὰν ἄλλα μεγάλα ψάρια τ' ἀγκίστρι, μὰ πιάνεται πάντα ἀπὸ τ' ἀχειλί καὶ χρειάζεται μαχαίρι γιὰ νὰ κοπεῖ τὸ τρυπημένο μέρος τ' ἀχειλιοῦ καὶ νὰ λευτερωθεῖ τ' ἀγκίστρι. Τόσο σκληρόδερμο εἶναι καὶ τόσο ἀδρῦ. Τὸ Σκυλόψαρο σὰν τὴν ὀχιά στὴ στεριά, γεννᾷ ζωντανά.

Στιχ. 9. Ὡς ἡ Σμίρνα. Σμίρνα. Ὅμοιο μὲ χοντρὸ φεῖδι, μὰ λίγο πιὸ πλατὺ, πολυπλοῦμιστο, ξωτικό, μὲ ἄνοστη σάρκα ψάρι. Ζεῖ μέσα στὶς βραχότρυπες καὶ δαγκάνει μὲ τέτοια ἀγκιάδα, πού τὰ δόντια του ἀφίνουν τ' ἀγκάρια τους καὶ στὸ σίδηρο. Γιὰ τὴ Σμίρνα, λέν, πῶς βγαίνοντας στὴν ἀκροθαλασσιᾶ, ἐρωτεύεται μὲ τὰ φεῖδια τῆς στεριάς. Δὲν τόδα, μὰ τὸ πιστεύω, γιατί μ' ἔτυχε δυὸ φορές ψαρεύοντας μεσημεριάτικα μὲ καλάμι πετρόψαρα, σ' ἐρημικὲς ἀρογαλιᾶς, νὰ ἰδῶ νὰ κατεβαίνουν καὶ νὰ λούζονται δυὸ φεῖδια στὸ γιᾶλὸ καὶ σὲ λίγο νὰ χάνονται πάλι μέσα στὰ τσαλιὰ καὶ τὰ ξερὰ μικροχόρταρα τῆς χέρσας γῆς.

Στιχ. 14. Τραβᾷ στὰ βύθη πίσω λυτρωμένο. Τὴν ὥρα πού τὸ Σκυ-

λόφαρο πιασμένο στη βόλτα άνεβαίνει, όσο νοιώθει πώς οι όργανιές για την ύψη λιγεύουν, κάνει τέτοιους έλιγμούς, τέτοια κορμοστριψίματα και τέτοια διπλοτριπλοκουλουριάσματα, πρό παντός ό μικρός Γάτος, πού πολλές φορές τό καταφέρνει νά κόψει με την άδρια του ράχη τή μερσίνα και νά λυτρωθει.

Η ΨΑΛΙΚΟΥΡΔΑ.-27

Στίχ. 8. Πηδᾶ άνυπόταχτο. Ἡ ψαλίκουρδα πετᾶ και πετᾶ σάν τόν φύλλο. Ὅπως εκείνος κι' αὐτή, στη διαδρομή πού κάνει, προτοῦ ξανακαθίσει δὲ φαίνεται.

Δὲ τοιμπᾶ, δὲν κεντρᾶ κι' οὔτε βλάφτει ἀλλοιῶς πως τό γυμνό ανθρώπινο σῶμα. Κάποτε κούρασα τό νοῦ μου, νά τόν ρωτῶ, σὲ τί μπορούσε νά χρειάζεται ἓνα τόσο πολυσύνθετο μικρόπλασμα. Ἀπάντηση, πού νά με ἱκονοποιούσε δὲν πήρα. Θέλω νά πιστεῦω πὸς τό ἀβλαβο τοῦτο πεταχτάρι τοῦ ἀκρογιαλιοῦ, δὲν πλάστηκε ἀποκλειστικά, γιὰ νά τὸ τρῶν τὰ ψάρια ἀφοῦ δολωμένο ὄντας, δὲν τὸ τρῶν με λαχτάρα και δὲν τὸ νοστιμεύουνται κι' ἀφοῦ γεννιέται και ζεῖ πλάι στό γιालό, κάτω ἀπ' τὰ βότσαλα και τ' ἀμμολίθια.

Ἴσως ἢ πλάστρα Φύση, προνοῶντας γιὰ ὅσα βόσκουν στη θάλασσα, δημιουργεῖ τό τεράστιο αὐτό ἀπόθεμα ἀπὸ ψαλίκουρδες, σμίγοντας ἀγέρα, ἀριμύρα κ' ἥλιο γιὰ νά τὸ προσφέρει «έν καιρῷ» με τό πρῶτο θαλάσσομα στά πεινασμένα ζωντανά τοῦ γιालοῦ.

ΤΟ ΛΑΒΡΑΚΙ.-28

Στίχ. 7. Λουχιτίζει ὅ,τι βρεῖ. Τὸ Λαβράκι τρώγει τ' ἀσπρόψαρα γραμμή, καθὼς και κάθε τι θαλασσινό, πού ἀσπρῆζει. Τρώγει ὄχι μόνο παστωμένο Σταυρίδια, παλαμιδάντερα, παλιές κερωμένες σαρδέλλες, ὅλα γενικά τὰ γαράτα και τὰ μεγάλα σκουρα σκουλήκια τῆς στεριάς, μὰ και τὰ βατράχια ἀκόμα πού με τόση λαχτάρα τὰ κνηγᾶ ὁ Γουλιανός, (Γλιανός) τό γλοιωδέστατο ψάρι τῆς λίμνης, πού τό κρεατερό του φιλέτο, στά κέντρα συχνά τό προσφέρουν, στοὺς ἀνίδεους γιὰ μαγιονέζα Λαβράκι. Ὅμως παρ' ὅλ' αὐτά, μοναδικό δόλωμα τοῦ Λαβρακιοῦ εἶνε ἡ Γαρίδα κ' ἡ ζωντανή Κουτσουρίνα, τό μικρὸ πλουμιστὸ πετρόψαρο, πού τόσο συχνά τό βρίσκουμε ἀκέραιο στη σγάρα του.

Στίχ. 9. Πού αὐγῆ τοῦ ἀγγίζει τὸν ὕπνο. Τὸ Λαβράκι, τό Φαγκρὶ κι' ὁ Σαργός, εἶναι τὰ ζωντανά ὄνειροπλάσματα, πού τὰ φασματώνει κάποια σκληρὴ θαλασσινὴ θεότητα, γιὰ νά κόβουν τοῦ βόλτατζη τὸν ὕπνο. Ὁ ἀναγνώστης, ψαρᾶς, ἢ ἐρασιτέχνης, πού ἔζησε τὴ θάλασσα και κακοπέρασε και βράχηκε ψαρεύοντας τὰ ψάρια αὐτά, θά σκιρτήσει διαβάζοντας με' ὁ ἀνίδεος θά χαμογελάσει με κάποιον οἶχτο, πού τοῦ ἀξίζει' κι' ὁ

ζυνηγός, πού του γλύκανε τήν έρωτιάρα πίκρα, μυροφόρα ή νυχτερινή βουνίσια αἶρα καί του παγώσαν τά δάχτυλα ἀπ' τὸ καρτέρι στό χιόνι, θά μελαγχολήσει φέροντας μπρός του μέ τὸ Λαβράκι, τὸ Φαγκρι καί τὸ Σαργό, μία Μπεκάτσα, ἓνα Τρυγόνι κι' ἓνα Λαγό.

Στίχ. 10. "Έχει έποχές πού δὲ σαλντίζει. Ἡ λέξη σαλντίζω εἶναι καθιερωμένη στή παραδίκια γλῶσσα κι' ἀποτελεῖ πλέον ὄρο πού σημαίνει: Χύνομαι κι' ἀρπάζω, χυμάω κι' ἀρπάζω λ. γ. Τὸ Λουφάρι δὲ σαλντίζει σ' ὅ,τι λάχει. Σάλντιξε μὰ δὲν πιάστηκε. Ἡ Σμίρνα σαλντίζει στὸν ἄνθρωπο.

Η ΣΥΡΤΗ.-29

Ἡ Συρτή. Ἡ Συρτή πρέπει νάναί 50 ὄργυες.

Στίχ. 2. Μερσίνα, μεσίνα καί μεσινέζα. Βγαίνει ἀκατέργαστη ἀπ' τὸ μεταξοσκούληκο καί μόνο μιά ἀπ' τὸ καθένα, προτοῦ ἀκόμα αὐτὸ κλειστεί ψόφιο στό κουκούλι του καί ξαναγθίσει σ' ἀλευρόχνουδη πεταλούδιτσα.

Μακρυές ὡς μιάμιση πιθαμὴ ἢ κάθε μιά, ἔχουν ἀσπρόβολο καί πολλές φορές ἀσπροθαλασσὴ χρωῖα. Ἐφτά ὄχτῳ ἀπὸ δαῦτες, εἰδικὰ δεμένες, κάνουν μιά ὄργυα μερσινίσιο μπεντένι, ἀπαραίτητο γιά κάθε κοινὴ βόλτα. Ἐνας δυνατὸς τεχνίτης μ' ἐφτάτριχη μιά βόλτα, ἀρματωμένη μέ τήν πιὸ ψιλὴ σμαριδιὰ μερσίνα, τραβᾷ Φαγκρι τριῶ ὀκαδιῶ καί τὸ παίρνει. Εἶτε μ' ἀνοχτὸ μπεντένι ψαρεύει κανεῖς, (Σαργοὶ στό πέλαο) εἶτε μέ ζόκα, (μολύβι χυμένο σὲ καλούπι μικροῦ ψαριοῦ μέ θαμένο τὸ μισὸ κάτω μέρος τ' ἀγκιστροῦ μέσα του. Ἡ ζόκα γυαλίζεται μέ διάργυρο σὲ κάθε ριζιά κι' εἶναι ἢ ψεύτικη κράχτρα τῶν ψαριῶν) ἢ μερσίνα πρέπει νάναί πάντα παστρική, γιατί καλλίτερα τότε τὸ ψάρι γελιέται, ζυγώνει κι' ἀρπάζει.

Στίχ. 18. "Ἡ λαῦρες Λαβρακάρες. Τὸ ψάρεμα τοῦ Λαβρακιοῦ μέ τὴ συρτή, γίνεται λαμώντας πολὺ πολὺ σιγά. Πά στήν πρύμη καθισμένος ὁ ψαράς, μιά μαζεύει πρὸς τὴ βάρκα καί μιά ἀπλώνει τὸ χέρι του, κρατώντας πάντα τὴ βόλτα, πού τὸ διπλογαρίδωτο ἀγκίστρι της τὴν ἀκλουθᾷ 30 ὄργυες μακρῶς, προκλητικὸ κι' ἑτοιμο νά λουχτιστεῖ.

Σάν ἀρπάζει τὸ ψάρι καί πιαστεῖ, ὁ λαμονκόπος σιγάρει μονομιᾶς, βοηθώντας μέ τὸ μπρός πίσω τῆς βάρκας, τεχνίτης κι' αὐτὸς, τὸν τεχνίτη, ὥσπου νά πάρῃ τὸ ψάρι στ' ἀμπάρι. Τί στιγμές! Τί καρδιοχτύπια καί τί ψυχικὸ λυωτήρι, ὅταν μάλιστα ὁ παλεμὸς ψαριοῦ καί ψαρά, βαστᾷ μισὴ καί πιὸ πολλὴν ὥρα!

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΟΨΑΡΟ.-30

Στίχ. 11. Κ' ἂν τὸ ἓνα μόνο τσακωθεῖ. Εἶναι περίεργο τὸ φαινόμενο, ὅτι πάντοτε ὕστερα ἀπὸ τὸ πιάσιμο τοῦ ἑνὸς Χελιδονόψαρου, πολὺ σπάνια τυχαίνει νά ξεφύγει τὸ δεύτερο. Ἐάν λάχει νά πιαστοῦν καί τὰ δύο, εἶναι πάντα στό μέγεθος πανόμοια.

Στίχ. 14 Μουγκρητά. Μόλις γλυτώσει ἀπ' τ' ἀγκίστρι τὸ μεγάλο Χελιδονόψαρο, 2—3—4 ὀκαδες καὶ πέσει στ' ἀμπάρι, ἀκοῦς κάποτε νὰ βογγᾶ τρεῖς φορὲς κι' ὀλοένα πιὸ ἀδυνατισμένα. Αὐτὸ πού ἀκοῦς, εἶναι κάτι μεταξὺ λυγμοῦ καὶ στεναγμοῦ. ἴσως νᾶναι κάποιο ὑπόλοιπο συμπτυκωμένου ἀγέρα ἐντὸς του, αὐτὴ ἡ στερνή του πνοή, πού περνώντας ἀπ' τὰ σπάραχνά του γεννᾷ τὸν παράδοξον ἀγό.

ΤΟ ΟΞΟΥΖΙ-31

Στίχ. 1. Σκλητάδα. Γενηά.

Ὁξοῦζι. Λέξη τούρκικη, πού τὸ ψάρι τοῦτο στὴ διαδρομὴ τῶν αἰώνων τὴν πήρε ἀπ' τὸ σκλάβο λαὸ καὶ πού θὰ πεῖ «Ὁρφανό.» Φρεσκοπιασμένο τ' Ὁξοῦζι βάζοντάς το πλάϊ στὸ ὠραιόκορμο ἀδέρφι του, τὸ Χελιδονόψαρο, ἀλαλλάξεις ἀπ' τὴ χτυπητὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ δεύτερου καὶ παραξενεύσαι ἀπ' τὴ γύμνια καὶ τὴν ὀρφάνια τοῦ πρώτου. Ἀνάλογα λοιπὸν κι' ἐγὼ θέλησα νὰ τὸ τραγουδήσω. Γιὰ τοῦτο κι' ἀλάκερο τὸ σονέττο του δὲν εἶναι, παρὰ μιὰ ἄρνηση.

Η ΜΙΔΙΑ.-32

Στίχ. 9. Τοῦ Μπαρμπουνιοῦ φωντῶνει τὴ λαχτάρα. Ἡ Μιδιά, τὸ σκουλήκι πού περιγράφω στὸ σονέττο καὶ πού βρίσκεται σὲ τέσσερα μέρη, στὶς ἄκρες τοῦ γιολοῦ, εἶναι τὸ πιὸ ἐλκυστικὸ δόλωμα τοῦ Μπαρμπουνιοῦ, τοῦ Σαργοῦ καὶ γενικὰ τῶν πετρόψαρον. Ὅλος διόλου ὁμως χωριστὰ μαγεῖ τὸ Μπαρμπουνί, ἀφοῦ μ' αὐτὸ περισσότερο θρέφεται βγάζοντάς το μέσ' ἀπ' τὸν ἄμμο μὲ τὸ διπλὸ του κάταστρο σκαλιστήρι. Τὰ σκουλήκια, πού βρίσκονται ἕνα δυὸ γόνατα μέσα στὴ θάλασσα σκεπασμένα μὲ τὸν ἄμμο καὶ τὰ βγάζουμε βυθίζοντας ὅσο μπορούμε πιὸ βαθύτερα τὸ φικιάρι, εἶναι πιὸ γεμάτα, πιὸ πολυπόδαρα καὶ πιὸ κρεατερά, ἀπὸ κείνα πού βγαίνουν μπήγοντας τὸ μαχαίρι ἀνάμεσα πέτρα καὶ ψιλὰ τῆς Μιδιά καὶ πού εἶναι πιὸ λιγνά, πιὸ χορευτὰ καὶ πιὸ λυγερά, ἔχοντας πὰ στὴ ράχινῃ τους μεριά μιὰ μαυροπράσινη ἀπόχρωση, πού δὲν τὴν ἔχουν τὰ πρῶτα. Τὰ σκουλήκια, πού βρίσκουμε ἔξω ἀπ' τὴ θάλασσα, μὰ πλάϊ στ' ἀκρογιάλι, ἀλαργάροντας βαρειόπετρες καὶ σκιάβοντας τ' ἀπὸ κάτω τους ἄμμο-λίθια, εἶναι πιὸ πλατεῖα, πιὸ ἀργοκίνητα, πιὸ βολικὰ γιὰ τ' ἀγκίστρι κι' ἔχουν, δολωμένα ὄντας, φτωχότερη ἐλκυστικὴ χάρη, ἀπὸ κείνα πού βρίσκουμε σκαλίζοντας μὲ τὰ δάχτυλα τὸν ἀκρογιαλισιο βουρκο, (κυματοφιλητοὶ λόφοι παλιῶν σκουπιδιῶν,) πού τὰ δολώνουν στὰ χιλιόπηχα μπαρμπουνοπαράγαδα, ὡς καὶ στὶς ψιλᾶγκιστρες βόλτες τῶν Κέφαλων καὶ πῶχουν στὸ χρωματισμὸ καὶ στὸ μάκρος μικρὴ μιὰ ὁμοιότητα μὲ τὰ σκουλήκια τοῦ ὕγρου ἀγροῦ, ἂν κι' αὐτὰ μπρὸς πίσω μουρωτὰ, ἀπόδαρα καὶ γεμάτα ἀπὸ θολὸ, πηχτὸ σκουληκονέρι, φέρουν μιὰ «Sui generis» μυρωδιά πού κανένα ἀπ' τὰ θαλασσινὰ δὲν τὴν ἔχει. Σ' αὐτὰ

τομπά τή νύχτα μονάχα ὁ Σαργός καί τὸ Λαβράκι, ρίχνοντας νηματένια βόλτα ἀπὸ στεριάς.

Στίχ. 13. "Οντας τ' ἀγκίστρι σου ζυγώσεις. Τῆ Μιδιά τῆς πέτρας, ψιλὴ καὶ γοργολύγιση ὅπως εἶναι, χρειάζεται χωριστὴ πείρα κι' ἐπιτηδειότητα νὰ τὴν περάσεις πέρα ὡς πέρα τ' ἀγκίστρι χωρὶς νὰ κοπεῖ. Κ' εἶν' ὁμορφο τὸ δόλωμα, σὰν κρέμεται ἀκέραιο τὸ κάτω μέρος τῆς Μιδιάς ἀπ' τ' ἀγκίστρι, κρᾶζοντας μυστηριακὰ μὲ τὰ χοροπηδήματά της τὰ ψάρια, ἂν ἔννοεῖται, στὸ ἀναμεταξὺ, παίρνοντας τὰ λιμὰ μυρωδιά, δὲν τὴν ξεπαστρέψουν, ἀφίνοντας τ' ἀγκίστρι γυμνὸ.

Η ΑΘΕΡΙΝΑ.-33

Στίχ. 9. Ἰλᾶρι. Ὁ μικρὸς Κέφαλος. Τὸ Κεφαλόπουλο.

Στίχ. 10. Λιταρίτης. Ὁ Τσίρος ἀπὸ τὶς 15 Μαΐου κι' ἀπάνω, σὰν παίρνει νὰ παχαίνει, γίνεται Λιταρίτης καὶ τὸ σαραντάμερο καταντᾶ σὲ Σκουμπρί.

Στίχ. 14. Τόνος. Ἐνας τόνος δίχτυ εἶναι ἀπὸ 35 ὡς 150 ὄργγιές.

Στίχ. 14. Ἀθερινί. Τὰ δίχτυα ποὺ φαρεῖουν τὶς Ἀθερίνες εἶναι ξεχωριστὰ καὶ τὰ λέν, ἀθερινιά, ὅπως τῶν Μπαρμπουνῶν, μπαρμπουνερά κ. τ. λ.

Ο ΚΑΝΤΑΡΤΖΗΣ.-34

Κανταρτζῆς. Ἐκεῖνο, ποὺ αισθάνεται στὸ χέρι τὸν ὁ ψαράς ἀπ' τὸ τσίμπημα τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ψαριοῦ, τρρρρρρρρρ, ὅμοιο μὲ τὸν ἦχο, ποὺ βγάζει τὸ τράβηγμα τοῦ βαριδιοῦ ἀπ' τὸ χέρι τοῦ Κανταρτζῆ πὰ στὰ παλιά, μεγάλα καντάρια, ἔδωσε ἴσως ἀφορμὴ στὸ λαὸ νὰ τοῦ δώσει τ' ὄνομα «Κανταρτζῆς».

Στίχ. 14. Νὰ σ' ἔχω βλαστημήσει. Χίλιες φορές θάχω δαγκάσει καὶ κόψει κεφάλια Κανταρτζήδων ἀπ' ἀγανάκτηση, βλέποντας τὴν καταστροφή ποὺ φέρνανε στὰ λιγοστά, πολλὲς φορές, δολώματα. Δὲ μπορῶ νὰ περιγράψω τί παθαίνει ὁ ἄνθρωπος καὶ πρὸ παντός ὁ μερακλῆς ψαράς, βλέποντάς τον ξαφνικὰ κρεμασμένο στ' ἀγκίστρι. Μιά μέρα, θυμωμένος ποὺ μὲ τὶς ὥρες δὲν τσάκωνα κανένα καλόψαρο, κατάπια κι' ἔνανε ἀπ' αὐτοὺς ὠμό, γιατί μὲ χασομεροῦσε τὴν ὥρα ποὺ τὸν ξεμπράτσωνα ἀπ' τ' ἀγκίστρι, νομίζοντάς το, φαίνεται, κι' αὐτὸ δόλωμα καὶ μὴ θέλοντας νὰ τ' ἀμολᾶρει.

ΤΟ ΠΑΓΟΥΡΙ.-35

Τὸ Παγοῦρι. Εἶναι ὁ μεγάλος Πετροκάβουρας μὲ τὴν ἴσια, κατάστιχη, πολλὲς φορές, μ' ἀσπρουδερά στίγματα διαδρομῆ τῆς ἐξώτερης

ὄψης τοῦ καίκαλόν του, μὲ τὰ δυὸ χοντρά μπροστινά του πόδια, δυσανάλογα πρὸς τ' ὅλο του κορμί, βρασμένα πού παίρνουν ἓνα βαθύ, φραουλὴ χρῶμα κι' εἶναι γεμάτα μὲ σφιχτὸ, κατάλευκο, νοστιμώτατο κρέας. Τὸ Παγοῦρι εἶναι ὁ πιὸ γλυκὸς κι' ὁ πιὸ ἀπολαυστικὸς θαλασσινὸς μεζές.

Στίχ. 12. Γιαλὸ μπρὸς στὴ δαδὸφλογα ἀκρανοίγει. Στὶς γαλήνιες, βαθειῆς νύχτες, γιαλὸ, στὰ ρηχὰ, μὲ τὴ μπουνάτσα, μπρὸς ἀπ' τὴν πλώρη τῆς βάρκας, ἀόρατη πού γλιστρᾷ πὰ στὸ ἄπτηχο γαλάζιο, φεύγει κάποιον μικροκόνταρο, πού καταλήγει σὲ μιὰ φλογοβολοῦσα σκάρα' (μασαλάς, πυροφάνι).

"Ὅλα ὅσα ἀνασαίνουν, ὅλα ὅσα βόσκουν πὰ στὰ φαλακρά, θαλασσόβρεχτα βραχοθέμελα, πὰ στὶς νεραῖδογκρέμιστες, πλατειῆς, πρασινοχρῶνδες πέτρες, πὰ στὶς γλυστερῆς, ξενερισμένες πετροκορφῆς καὶ μέσα στὸ γιαλὸ, σταματοῦν ὅπου βρεθοῦν, ἀκίνητα μπρὸς στὴ μεθύστρα δύναμη τοῦ φέγγους καὶ καρτεροῦν τὴ σπλαχνικιά παρέμβαση τοῦ σκοταδιοῦ, νὰ τὰ ξαναπρυμίσουν.

Γραφικώτατο, νυχτερινὸ θέαμα, πού τ' ὁμορφαίνει ἡ ζωντανὴ του γραμμὴ, τὸ ξεχωρίζει ἡ ζωτικιά του σύνθεση καὶ τὸ ρυθμίζει ἡ διπλὴ, ἀπὸ στεριά καὶ θάλασσα, χτυπητὴ του ἀγριάδα, παίρνοντας τὸ βαθμὸ τῆς ἐπιβολῆς, ἀπ' τὴ δύναμη τῆς φλογοβολῆς.

Μὰ, νὰ οἱ θῆτες. Τὸ βεργί καὶ τὸ καμάκι, βουβοὶ πράκτορες τοῦ θανάτου, σταλοὶ μὲς' ἀπ' τὴ βάρκα, σταματοῦν τ' ἀκούσιο σταμάτημα, λυτρώνοντας τὰ γιαλίσια νυχτόβια ἀπ' τὸ μάργωμα τοῦ φωτός.

Οἱ γλώσσες τώρα τῆς φλόγας πιὸ θρεμμένες, γλύφουν τὴν οὐσία τοῦ σκοταδιοῦ σὲ πιὸ μακρυνῆς ἐκτάσεις κ' ἡ βάρκα γλιστρᾷ παρεκεῖ!

"Ὅλα, δῶθε ἀπ' τῆς πλώρης τὸ πυρφόρο μικροκόνταρο, πίσσα! Κι' ὅλα σιωπηλά. Ἡ νύχτα εἶναι τῆς σιωπῆς αὐταδερφή, μὰ τὸ ἀναστροσκοτάδι, τὸ βαθύ, τὸ φόβο ἔχει ὑμνητὴ νοερό, τὸ σύντροφο τοῦ γλωσσόδετη!

Μονάχα μὲς' ἀπ' τῆς βάρκας τὸ βυθὸ, ἓνας βαθύς, σιγανὸς βρασμὸς, ἓνας μονότονος, ἀλαργινὸς θαρρεῖς, ἀφρολυωμὸς, ἓνα παράξενο, μαλακὸ τρίξιμο, τριπλώντας τὴν τρισκότεινη γαλήνη ἀλαφροδέρνει «τὸ τύμπανο» κι' ἀφίνει στοῦ πρωτόβγαλτου παγουροπιάστη τὴ ψυχὴ, διάπλατα ἀνοιχτὴ θύρα, νὰ μπουν καλεσμένοι ἀπ' τὴ φαντασία καὶ νὰ ὀργιάσουν σ' ἀνατριχιαστικὰ ἀγκαλιάσματα ἢ τσιμουδιὰ μὲ τὸν τρόμο!

Εἶναι τὸ ἀφριστὸ θρόισμα, φευγάτο μὲς' ἀπ' τὸ πλεχτὸ μνήμα,—τὸ παλιὸ, βρεμένο σακκί—πού κρύβει τοὺς νοσταλγημένους, μικροὺς κι' ἀκέφαλους ξεγυμνωτῆς τῆς ἀρρογιαλιάς!

Εἶναι τὰ Παγοῦρια! Σαλεύουν, ἀφρίζουν, ψυχομαχοῦν!

Ο ΛΕΙΨΟΣ.-36

Στίχ. 12. Φυκῶνα. Μέρος τοῦ βυθοῦ, κατάμεστο ἀπὸ παρθένα φυκὸ-δεντρα. Δὲ ξέρω, ἂν γράφηκε ποτὲ ἡ λέξη· ξέρω μόνο, πῶς ἐνοιῶσα τὴν ἀνάγκη νὰ τὴν πλάσω.

Στίχ. 14. Λειψό. Τὸ ὄνομα «Λειψός», πού ἔδωσε στὸ ψάρι αὐτὸ ὁ λαός, μᾶς βεβαιώνει ἀκόμα μιὰ φορά, πῶς μόνο αὐτὸς ξέρεי νὰ δίνει τὸν καλλίτερο χαρακτηρισμό, γιατί τὸ κορμί του εἶναι πραγματικά λειψό. Σὰν τὸ βλέπεις, μέσα σου λές: κάτι τοῦ λείπει. Σὲ μερικά μέρη τὸν λέν Σκορπιδομάνα, γιατί τὸ ὄλο του μοιάζει μὲ Σκορπίδι, ἂν κι' αὐτὸ πάλι εἶναι τριῶ λογιῶ στὸ χρωματισμό. Μὰ πῶς θὰ ποῦμε τότε τὸν ἀρσενικό; Σίγουρα, «Σκορπιδομαμπᾶ.» Γιά τοῦτο λέω, πῶς τὸ «Λειψός» τοῦ πάει καλλίτερα.

Στίχ. 14. Ἀπόχη. (Κιεπτοές, κιεπτοέ.) Ἕνας τουρβᾶς ἀπὸ δίχτυ μ' ἕνα μεγαλούτσικο σιδερένιο γῦρο ἀπὸ πάνω, στερεωμένο σ' ἕνα μικροκόνταρο. Μὲ τὴν ἀπόχη παίρνουν τὰ χοντρά ψάρια μέσα στὴ βάρκα ἀπὸ φόβο μὴν κοπεῖ ἢ βόλτα τὴν ὥρα ποὺ ξενερίζουν. Χρειάζεται ἀκόμα γιὰ νὰ βάζουν τὰ ψάρια μέσα καὶ νὰ τὰ βαστᾶ, κρέμασμένα στὴ θάλασσα, πάντα φρέσκα.

ΧΟΥ ΛΑΪ' ΛΑΪ', ΧΟΥ ΛΑΪ' ΛΑΪ', ΛΑΪ' -37

Χοὺ λάϊ λάϊ, Χοὺ λάϊ λάϊ, Χοὺ λάϊ λάϊ λάϊ. Ἄγνωστο ποιῆς νεκρῆς, ἢ ζωντανῆς γλώσσας ἀκατανόητες λέξεις. Τὸ ἄλφα καὶ τ' ὦμεγα μιᾶς πρωτότυπης γητεῖας, πού γινόταν τίς ἀγῆες γιὰ νὰ τοιμήσουν τὰ ψάρια καὶ πού τὸν τρόπο τῆς ἐκτέλεσῆς τῆς περιγράφω παρὰ κάτω.

Στίχ. 3. Κι' ὁ σύντροφός μου, στὴ Βόλτα ὁ πιὸ τρανός. Βλαδίμηρος Πατᾶς. Ξεχωριστὸ βλαστάρι τοῦ πολὺκλωνοῦ δέντρον τῆς οἰκογένειας τῶν Παπαδάωγ ἀπ' τὸ Κατήκιοϊ (Χαλκηδών) τῆς Πόλης. Ἐρασιτέχνης ψαρῶς, ἀρμαλοπλέκτης κι' ἀρμαλοδέτης, μεταρροθμιστῆς τοῦ φουρουλντακιοῦ, (φουρουλντάκι εἶνε τὸ μικρὸ, σβουριστὸ, μπρούτζινο σῶμα, πού δένεται ἀνάμεσα βόλτα καὶ μερσίνα, γιὰ νὰ μὴ στρίβει ἢ βόλτα) πλάστης ἰδικοῦ του ἀρμαλόκομπου χωρὶς τριχάγκιδα, σηματογνώστης καὶ βυθογνώστης, τίμιος κι' ὠραῖος, πλατανόκορμος κι' ὠριώπαθος, μὰ σκιάχτρο κάθε νυχτερινοῦ «ντερέμπη» θεοσεβῆς καὶ σωστὸ παλληκᾶρι, λέω, πῶς τὰ νερά τῆς Προποντίδας δὲν εἶχαν νὰ δεῖξουν πιὸ δυνατὸ τεχνίτη στὴ βόλτα.

Στίχ. 9. Τὸν Τζεργοβῆ θυμᾶμαι καὶ τὸ Βράκα. Κ' οἱ δυὸ ἀπ' τὰ πολυψάρεντα Τοῦζλα, ἀνάμεσα στὸ μυρωμένο Παντεῖχι καὶ τὴ βαρειόμοιρη Ἄρετσοῦ, τὴν εὐανδρη. Ὁ πρῶτος τύπος τοῦ δυνατοῦ λαμνοκόπου ὁ δεῦτερος, Βράκας, ἢ Βρακίδης ( ) παλιὸς τεχνίτης καὶ σημαδᾶς. Ξεπιτωμένοι κ' οἱ δυὸ τώρα, μαθαίνω πῶς κυλιέται σὲ κάποιον νησί τῆς πολυνοστάλγητης λεύτερης Μάνας, ἀρμενίζοντας δίχως βάρκα, ποιὸς ξέρει ποῦ, μονάχα μὲ τὸ νοῦ!

Στίχ. 12. Μιὰ σαμπάκα. Μὲ κατάνυξη θρήσκου βουδιστή, γονατιστὸς στὴν κουπαστή, κρατώντας ὁ Βλαδίμηρος μὲ τὸ ξερβὶ τὴν καθιστή (βόλτα) καὶ προσφέροντας ἀργά, πολὺ ἀργά, τίς ἀκατανόητες λέξεις χοὺ λάϊ λάϊ, χοὺ λάϊ λάϊ, χοὺ λάϊ λάϊ λάϊ, ράντιζε τὰ μούτρα καὶ τὰ στήθια του σὲ βαθμὸ πού νὰ στάζει κι' ὕστερα περεχοῦσε κι' ἐμᾶς. Ἦταν μιὰ

ίεροτελεστία κι' αλλοίμονο σάν κουνούσε κανείς. Τότε δούλευε τὸ σαμ-
ψάκι, τῆς βάρκας ὁ ξυλένιος μαστραπᾶς!

Πόσες φορές, ὦ Βλαδίμηρε, μαζί μου δὲν ὑψώθηκαν παλλήκαρος
κι' ἀδάμαστος γίγαντας, νύχτα, στίς ἄγριες κι' ἀλαργινές κακοτοπιές πού
ψαρεύαμε!

Κι' ἔσβυσες δίχως νὰ χυθεῖ στὸν τάφο σου ἓνα δάκρυ,
χωρὶς καμπάνες ν' ἀκουστοῦν, στεφάνια νὰ εὐωδιάσουν,
μονάχος, ξένος κι' ἔρημος στῆς Βουργαριᾶς μίαν ἄκρη,
χωρὶς παπᾶ καὶ ψαλμουδιές, χωρὶς νὰ σὲ θυμιάσουν!

Γιὰ σένα κλαῖν τὰ πέλαγα, κλαῖν κι' οἱ γυαλοὶ κ' οἱ βράχοι,
κλαῖν τὰ Ὄρχα μὲς στίς σπηλιές καὶ τὰ στοιχεῖά πού ἀκοῦνε,
κλαῖν τὰ Δελφίνια ἀργόπορα στὴν ὄψην ὡς τῆ ράχη
κι' οἱ Γλάροι στίς γκρεμοφωλιές κλειστοὶ βραχνοβογγοῦνε!

Μυρόπνοα καὶ πικρόφυλλα, μεσ' ἀπ' τὴ στάχτη τῆς ἀνάμνησης
φυτρώνουν λιγ' ἀμάραντα λουλούδια, πού τις βαθιές τους ρίζες ποτίζω
πάντα ἀκόμα, προτοῦ γλυκοχαράξει, μὲ τὰ πυρὰ μου δάκρυα, γιὰ σένα, ὦ
λατρεμένη μου σύντροφε! Πάρ' τα! Οἱ οὐράνιες αἴρες προφταίνοντάς σε
στο ἀτρικύμιστό σου ταξίδι, ἃς φέρουν στὴ ψυχὴ σου τὴν εὐωδιά, πού
ἀναδίνει ἢ συγκινημένη τους πνοή!

Πάρ' τὰ λουλούδια μου, νεκρὸ, στὸ ἀλαργινὸ ταξίδι!
Ὅχρὰ τ' ἀγιάζει ἡ θύμηση, νύχτα δταν μνήσκω μόνος,
κι' ὄγρὰ τὰ στέρνει ὁ βόγγος μου στὴ μνήμη σου στολίδι!
Πάρ' τα, προτοῦ ὀλοζώντανο μὲ σαβανώσει ὁ πόνος' . . .

ΤΟ ΧΤΕΝΙ.-38

Στιχ. 7. Μὲ τὸν πανάρχαιον ἀργαλειό.—Γιὰ τὸν ἀργαλειό ἰδὲ σημειώ-
σεις ἀριθ. 4.

Στιχ. 12. Σάν ἀκρίδες ὁμάδι.—Ἰδὲ σημειώσεις ἀριθ. 4 : Στὰ βύθη
καρφωμένο.

Στιχ. 14. Στρειδεύτρα ἢ θύμηση.—Τόσο τὸ βγάλσιμο τῶν Στρειδιῶν
ἀπ' τοὺς βυθούς, ὅσο καὶ τὸ πιάσιμο τῶν Χτενιῶν στοὺς βυθούς μὲ τὸν
ἀργαλειό, λέγεται στρειδεύω. *Στρειδευτῆς* κάποιον φεγγάρι τῆς ζωῆς μου,
δὲ μούμεινε, παρὰ στρειδεύτρα ἢ θύμηση, πού μὲ τρώει, τὴν ὥρα πού
μ' οὐτὴν τρώγω τὰ Χτένια!

Στιχ. 8. Ναρκώνεται ἀπ' τὸ φῶς.— Ἴδὲ σημειώσεις ἀριθ. 35.

Στιχ. 9. Ὁ Πετρογοβιός.— Ὁ μαύρος Γοβιός τῆς πέτρας. Τὸ πετρογούβιδο μὲ τὸ χοντρὸ κεφάλι, τὰ ψιλὰ κάτασπρα δόντια καὶ τὸ λευκὸ τρυφερώτατο κρέας.

Στιχ. 9. Τ' ἀργὸ Παγοῦρι.— Ἴδὲ σονέττο καὶ σημειώσεις ἀριθ. 35.

Στιχ. 12. Τόσο γλυκεῖα εἶναι.— Ἡ Γαλεία, μαύρη, μὰ ὅμοια στὴν κόψη μὲ μικρὸ Χέλι τῆς λίμνης, εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ πιὸ τρυφερά πετρόψαφα. Λευκόσαρκη ὅπως εἶναι καὶ θρεφτικιά, μὲ ξεχωριστὴ λατρεία καὶ λαχτάρα τὴν ἀγοράζουν καὶ τὴν τρῶν οἱ τουρκοκρατούμενοι Ἑβραῖοι. Τὸ φαινόμενο, δὲ μπορῶ νὰ τ' ἀποδώσω μονάχα στὴν τρυφεράδα τοῦ μαύρου ψαριοῦ.

Στιχ. 13. Παραγάδι.— Εἶν' ἓνα μακρὸν (μᾶνα) ψιλὸ, ἢ χοντρὸ εἰδικὰ γερὸ σκοινί (σιτζήμι) 200—400—600—1000 ὄργγιές, σύμφωνα μὲ τὸ εἶδος καὶ τὸ βάρος τῶν ψαριῶν τοῦ προορίζεται. Σὲ διάφορα διαστήματα μιᾶς, δυό, τριῶ καὶ ὀχτῶ ὄργγιῶν, (ψάρεμα θεριῶν) κρέμονται σφιχτοδεμένα μισή, μὰ καὶ δυὸ ὄργγιές ψιλοτέρα σκοινιά, ἢ νήματα (παράμαλα) μ' ἓνα ἀγκίστρι δεμένον στὴν ἄκρη τους, ἀνάλογο κ' αὐτὸ μὲ τὰ ψάρια πού θὰ πιάσει. Στις δυὸ ἄκρες τῆς μᾶνας, δένουμε ἀπὸ ἓνα μακρὸν σκοινί (καλούμα, παρούμα) 10—30—40—50 ὄργγιές, ἀνάλογο κ' αὐτὸ μὲ τὸ βάθος πού θὰ ριχτεῖ τὸ παραγάδι. Στὴν ἄκρη κάθε καλούμας δένουμε ἀπὸ ἓνα ξεροκολόκυθο, (μπουγκλος) ἢ ἀπὸ ἓνα κοκκινοβαμένον κ' ἐπίτηδες μαστορεμένο τενεκὲ ὀλοῦθε κλεισμένο, πού νὰ μπορεῖ νὰ πλέει στὴν ὄψη καὶ νὰ φαίνεται μακρούθε. Ξαπολοῦμε τότε τὸ ξεροκολόκυθο στὴ θάλασσα, χωρὶς ν' ἀφίσουμε ἀπ' τὸ χέρι τὴν καλούμα καὶ στὴν ἔνωσή της μὲ τὴ μᾶνα, δένο με μιὰ βαρεῖα πέτρα. Ἡ βάρκα, τώρα στέκει στὰ κουτιά. Σιγά, σιγά τότε κατεβάζουμε τὴν πέτρα, ἀκολουθῶ ἡ μᾶνα μὲ τὰ δολωμένα τῆς ἀγκίστρια καὶ καρτεροῦμε ὅσο νὰ βρεῖ πάτο. Ἡ βάρκα τότε κάνει ἀγάλι ἀγάλι μπρὸς κ' ὁ τεχνίτης πού κυβερνᾷ τὸ ριζιμο τοῦ παραγαδιοῦ, δένει σύμφωνα μὲ τὰ ρέμματα καὶ τὸν καιρὸ πού φυσᾷ, δευτέρη, τρίτη, τέταρτη καὶ στερνὴ πέτρα, στὴν ἀντίθετη τώρα ἄκρη τῆς μᾶνας, ξαπολώντας καὶ τὴ δευτέρη καλούμα μὲ τὸ ξεροκολόκυθό της.

Τὴν ἴδια τεχνικὴ θ' ἀκολουθήσουμε καὶ στὸ σήκωμα τοῦ παραγαδιοῦ πού μπορεῖ νὰ μένει στὸ βυθὸ δυό, τρεῖς καὶ περισσότερες ὥρες, ἀνάλογα μὲ τὰ νερά πού θὰ ριχτεῖ.

Τὸ παραγάδι μπορεῖ νὰ πιάσει πολλὰ ψάρια, μὰ μπορεῖ καὶ τίποτα νὰ μὴν πιάσει, ὅταν ρίχοντάς το στὰ σημάδια, σὲ πάρουν χωρὶς νὰ τὸ καταλάβεις τὰ ρέμματα κ' ἀλαργάεις ἀπ' τὸν ψαρότοπο. Ἀνάλογα μὲ τὸ μᾶκρος του τὸ παραγάδι, μαζεύεται σ' ἓνα στρογγυλὸ, ρηχὸ πανέρι, πού ὁ γῦρός του εἶναι ἄρματωμένος μ' ἓνα στενοκομμένο φελλό, γιὰ νὰ καρφώνεται ἄβλαβη μέσα στὴ μαλακὴ του ψύχα ἢ μούρη τῶν γυμνῶν ἀγκιστριῶν.

Στιχ. 14. Τῆ μισοτρῶν.— Παγούρια, Τσαγανοί, Χόγλοι, Στρούμποι καὶ γενικά ὅλη ἡ ζωντανὴ ἐμφάνιση τοῦ χουχλιδόκοσμου, μὲ χωριστὴ μανία τῆ νύχτα, πέφτει πᾶ στο χορμὶ τῆς πιασμένης ζωντανῆς Γαλιᾶς, κατατρῶγοντας τὰ κρεατερά της μέρη κι' ἀφίνοιας μόνον τὸ σκελετό, τ' ἀγκάθια τῆς οὐρᾶς, τῆς κοιλιάς καὶ τῆς ράχης, μὲ ἀπείραχτο κρεμασμένο τὸ κεφάλι ἀπ' τ' ἀγκίστρι τοῦ νυχτερινοῦ παραγαδιοῦ, ἢ μπερδεμένο στὶς κλωστὲς τοῦ ἀποβραδὶς ριχμένου δίχτυοῦ.

ΤΟ ΚΑΛΚΑΝΙ.-40

Στιχ. 1. Σουριά. Σουρί, σουριά. Κολάδια.

Στιχ. 2. Μπουκάρουν. Μπαίνουν μέσα ἀπὸ τὴ μπούκα (στόμιο).
*Ομοία καὶ τὸ «ξεμπουκάρουν».

Στιχ. 2. Μπογάζι. Τὸ στενὸ πού ἔχει δύο ἐξόδους. Ἐδῶ «μπογάζι τῆς Πόλης» σημαίνει τὸ Βόσπορο (λέξη τουρκικῆ).

Στιχ. 8. Κυρτό. Πλάτυ, καμπυλωτό μαχαίρι, καμωμένο ἀποκλειστικά γιὰ τὸ νόψιμο τοῦ Καλκανιοῦ.

Στιχ. 9. Ρήνα. Ἴδὲ σημειώσεις ἀρ. 8.

Στιχ. 9. Βάτος. Ἴδὲ συνέττο ἀρ. 19.

Στιχ. 13. Παρτίδα. Μέρος τοῦ ὄλου, ἓνα ποσό. Μία παρτίδα Λαβράκια.

Η ΕΦΗΑ.-41

***Εφηα.** Κοινὰ θαλασσοπούλι, ψαροπούλι, καράμπαντάκι (τουρκ.).

Στιχ. 8. Σπαρί. Εἶναι τὸ μικρὸ τοῦ Σπάρου κι' αὐτὸς τὸ μικρὸ τοῦ Σαργοῦ κι' ἔχουμε: Σαργό, Σαργοσπάρι, Σπάρο καὶ Σπαρί.

Στιχ. 9. Στάβυθῆ τὴν ἀγριάδα. Εἶναι τρομαχτικὸ νὰ ἰδεῖ κανεὶς τὴν Ἐφηα στὸ βυθό, τρέχοντας καὶ κυνηγώντας τὰ ψάρια, ὡς μέσα στὶς φωλιές τους.

ΤΟ ΠΙΣΙ.-42

Στιχ. 9 Μιδιά. Ἴδὲ συνέττο ἀρ. 32.

Στιχ. 13. Καμάκι. Ἐργαλεῖο σιδερένιο, μὲ πέντε κι' ἕξ χωριστὲς μακρυνές, μουρωτὲς ἄκρες, πού κάθε μιὰ πλάϊ της ἔχει κι' ἓνα ἀγκιδωτὸ δόντι σὰν τοῦ ἀγκιστριοῦ καὶ πού ψηλά ἀπ' τὴ μέση τῆς ἐνωτικῆς γραμμῆς, πάνω ἀπ' ἓνα στερεὸ σιδερένιο λαιμό, βρίσκεται ὁ βαθουλὸς χῶρος, πού τὸν γεμίζει ἡ μουρωτὴ ἄκρη ἐνὸς ξυλένιου, μακροῦ κονταριοῦ.

Στιχ. 4. Ποῦν τὸ Πισί. Τὸ Πισί χτυπιέται μὲ τὸ καμόκι, πιάνεται μὲ τὸ δίχτυ, μὲ τὴ βόλτα, κι' ἀκόμα πιὸ λαχταριστὰ μὲ τὴν μακροκόνταρη ἀπόχη. (Γιὰ τὴν ἀπόχη, ἰδὲ σημειώσεις ἀριθ. 36). Γιαλό, μὲ τὴ μπου-

νάτσα, βραδυπορώντας ή βάρκα άπαλοφιλιέται με τά καθάρια, ρηχά νερά, πού σκεποῦν τούς όρατούς, άμμόστρωτους βυθούς. Ὁ *τεχνίτης*, καρφωμένος πά στην πλώρη της, μόλις ιδεί τó Πισί, κατεβάζει με τέχνη τήν άπόχη, φέροντας τó στόμα της ός μπρός στο ψάρι, πού ένοχλημένο άπ' τó άπρόσμενο φαινόμενο και μη μπορώντας νά κάνει πίσω, ή δίπλα, κάνε! μπρός, όπου πέφτει μέσα στην πλεματένια άγκάλη της άπόχης.

Τό πιάσιμο αυτό του Πισιού, θέλει κάποια γύμναση κι' έιτηθειότητα.

Τό Πισί της θάλασσας είναι στο κορμί πανόμοιο με τó Πισί του γλυκού νερού, με τή διαφορά πώς αυτό έχει πά στη λευκοτερήτου κοιλιά σπαρμένες, καφεδιές και μαύρες, ολόσιες με τó δέρμα του βούλες, πού τó Πισί της θάλασσας δέν τις έχει ποτέ. Σ' έκείνους πού ξέρουν νά τρών, τó Πισί του γλυκού νερού φέρνει κάποια λαφρυνά ζωματίλα.

Η ΓΛΩΣΣΑ.-43

Γλώσσα. Ὅσοι ξέρουν νά φάν και νοιώθουν νά συγκρίνουν, θέλουν νά πούν πώς ή Γλώσσα είναι τó πιο άλαφρό, τó πιο τρυφερό και πιο καλοχώνευτο ψάρι. Συμφωνώ. Ἡ Γλώσσα όσο από πάνω είναι σκούρη και άδρια, τόσο από κάτω είναι λευκότερη και άταλή.

Στίχ. 14. Σκορπιός. Ἰδέ σημειώσεις αριθμ. 15.

Στίχ. 14. Διθρίνι. Ἰδέ σημειώσεις αριθμ. 7, Μερτζάνι.

ΤΟ ΑΠΙΑΣΤΟ ΨΑΡΙ.-44

Τό άπιαστο ψάρι. Είναι τó φως!...

Στίχ. 13. Ὁ βράδνα ε' Απριλιοῦ κι' αύγες του Μάρτη. Είναι ή ώραιότερη έποχή, πού τσιμποῦν, άνοιχτά στο πέλαο, τά καλόψαρα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<p>Σελ. 9. Σάν πρόλογος</p> <p>» 11. Αὐγινές Νότες.</p> <p>» 13. Ὁ Γλάρος.</p> <p>» 15. Ὁ Σαργός.</p> <p>» 17. Τὸ Στρεῖδι.</p> <p>» 19. Ὁ Τσαγανός.</p> <p>» 21. Τὸ Δρακόνι.</p> <p>» 23. Τὸ Μυλακόπι.</p> <p>» 25. Τὸ Κελέρι.</p> <p>» 27. Ἡ Ζαργάνα.</p> <p>» 29. Ὁ Ἥλιος.</p> <p>» 31. Τὸ Μπαρμποῦνι.</p> <p>» 33. Εἰκόνες.</p> <p>» 35. Ὁ Ἄχινός.</p> <p>» 37. Ὁ Στροῦμπος.</p> <p>» 39. Ὁ Χόγλος.</p> <p>» 41. Ἡ Πεταλίδα.</p> <p>» 43. Ὁ Ξιφιός.</p> <p>» 45. Ἡ Κόλλητσίδα.</p> <p>» 47. Ὁ Βάτος.</p> <p>» 49. Τὸ Φαγκρί.</p> <p>» 51. Ὁ Κέφαλος.</p> <p>» 53. Τὸ Δελφίνι.</p>	<p>Σελ. 55. Μπουνάτσα.</p> <p>» 57. Ὁ Γλίνος.</p> <p>» 59. Ὁ Φραγκόγλινος.</p> <p>» 61. Τὸ Σκυλόψαρο.</p> <p>» 63. Ἡ Ψαλίκουρδα.</p> <p>» 65. Τὸ Λαβράκι.</p> <p>» 67. Ἡ Συρτή.</p> <p>» 69. Τὸ Χελιδονόψαρο.</p> <p>» 71. Τὸ Ὄξουσι.</p> <p>» 73. Ἡ Μιδιά.</p> <p>» 75. Ἡ Ἀθερίνα.</p> <p>» 77. Ὁ Κανταρτζής.</p> <p>» 79. Τὸ Παγοῦρι.</p> <p>» 81. Ὁ Λειψός.</p> <p>» 83. Χοὺ λάϊ λσί.</p> <p>» 85. Τὸ Χιέντι.</p> <p>» 87. Ἡ Γαλειά.</p> <p>» 89. Τὸ Καλκάνι.</p> <p>» 91. Ἡ Ἐρφα.</p> <p>» 93. Τὸ Πισί.</p> <p>» 95. Ἡ Γλώσσα.</p> <p>» 97. Τὸ ἄπιαστο ψάρι.</p>
--	--

Ἀκολουθοῦν 30 σελίδες ἐπεξηγηματικὲς σημειώσεις

